

Hogeschool Antwerpen
Bachelor in de vroedkunde
(professioneel gerichte bachelor)

17 november2008

Inhoud

1	Samenvattende conclusie	3
2	Besluit van de NVAO	5
3	Inleiding en verantwoording werkwijze	6
	3.1 Inleiding	6
	3.2 Evaluatieorgaan en samenstelling visitatiecommissie	6
	3.3 Werkwijze evaluatieorgaan en visitatiecommissie	7
	3.4 Totstandkoming domeinspecifiek referentiekader	9
	3.5 Overwegingen NVAO omtrent werkwijze evaluatieorgaan en visitatiecommissie	9
4	Beschrijving van de opleiding	12
5	Beoordeling per onderwerp en facet	13
	5.1 Doelstellingen opleiding	13
	5.2 Programma	14
	5.3 Inzet personeel	18
	5.4 Voorzieningen	19
	5.5 Interne kwaliteitszorg	20
	5.6 Resultaten	21
6	Overzicht oordelen visitatiecommissie	22
7	Overzicht oordelen NVAO	23
8	Aanvullende stukken instelling	24
	8.1 Inleiding	24
	8.2 Analyse omtrent de opmerkingen uit het <i>Aanvullend document</i>	24
9	Opmerkingen en bezwaren	26
	Bijlage I Aanvullend document Hogeschool Antwerpen	28
	Bijlage II Proces-verbaal hoorzittingprocedure	37
	Bijlage A:	42
	Bijlage B:	43
	Bijlage C:	45
	Bijlage D:	69
	Bijlage E:	75

1 Samenvattende conclusie

Bij brief van december 2007 heeft de Hogeschool Antwerpen (hierna HA) bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (hierna NVAO) een aanvraag tot accreditatie ingediend voor de Bachelor in de vroedkunde (professioneel gerichte bachelor), steunend op een visitatierapport uitgevoerd door VLHORA. De aanvraag werd door de NVAO ontvangen op 28 december 2007.

Wat de procedurele eisen betreft, heeft de NVAO hierbij vastgesteld:

- dat de visitatiecommissie het door het evaluatieorgaan vastgestelde visitatieprotocol heeft gevolgd;
- dat het door de visitatiecommissie gehanteerde referentiekader de onderwerpen en facetten uit het accreditatiekader bestaande opleidingen van het Accreditatieorgaan omvat, inclusief een domeinspecifieke vertaling, behalve wat de volgorde van de facetten betreft;
- dat de visitatiecommissie de in het accreditatiekader beschreven beslisregels adequaat heeft toegepast;
- dat de gevolgde procedure niet geheel in overeenstemming is met het toetsingskader voor de VLHORA als evaluatieorgaan; dat deze onvolkomenheid vooreerst teruggaat op de afwezigheid van een bekrachtigingsbesluit van de Erkenningscommissie; dat echter de visitatiecommissie is samengesteld vóór 31 december 2004; dat bijgevolg conform artikel 93, §3bis, tweede lid, van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen geen bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie door de Erkenningscommissie vereist is.
- aan de accreditatieaanvraag heeft de Hogeschool Antwerpen, conform artikel 6, 6°, van het NVAO-reglement Vormvereisten, een nota toegevoegd ter aanvulling en bijstelling van het visitatierapport (*Aanvullend document*) – BIJLAGE 1.

Een samenlezing van dit *Aanvullend document* met het visitatierapport leidde tot de vaststelling van een aantal knelpunten in het kader van de zorgvuldigheidstoetsing. Daartoe heeft de NVAO een hoorzittingprocedure in de zin van artikel 59bis van het decreet van 4 april 2003 ingesteld, waarbij (vertegenwoordigers van) de visitatiecommissie, de instelling en het evaluatieorgaan mondeling zijn gehoord. De vastgestelde knelpunten hebben betrekking op hetgeen volgt:

- de motivering voor het “voldoende” oordeel voor de facetten 1.1 Niveau en oriëntatie bachelor hoger professioneel onderwijs, 1.2 Domeinspecifieke eisen (en vervolgens voor het onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding) en 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma in het licht van de vele negatieve oordelen in het visitatierapport;
- de mate waarin de visitatiecommissie al dan niet rekening heeft gehouden met het ZER-opvolg rapport, dat voorafgaand aan, en met het oog op het visitatiebezoek via de VLHORA aan de visitatiecommissie is overgemaakt;
- de oordeelsvorming aangaande de vertaling van de opleidingsdoelen naar het programma (facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma);

- de motivering aangaande het oordeel van de commissie met betrekking tot de (activerende) werkvormen (facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud) ; inzonderheid is nood aan een explicitering van de weging van enerzijds de positieve bevindingen (bvb. een sterke verbetering van de kwaliteit van de werkvormen) en anderzijds de negatieve oordelen (bvb. de vormelijke kwaliteit van de leermiddelen);
- de bevindingen van de visitatiecommissie ten aanzien van het als positief bevonden onderwerp 6 Resultaten in het licht van het negatieve facetoordeel 6.1 Gerealiseerd niveau.

De hoorzittingcommissie heeft vervolgens naar aanleiding van de tijdens de hoorzitting bijkomend aangeleverde informatie advies uitgebracht inhoudende dat de hoorzittingcommissie zich aansluit bij de negatieve beoordeling door de visitatiecommissie. Op basis van het advies van de hoorzittingcommissie heeft de NVAO besloten om het negatieve eindoordeel van de visitatiecommissie over te nemen.

Wat de inhoudelijke eisen betreft, heeft de NVAO vastgesteld:

- dat het kwaliteitsoordeel van de visitatiecommissie mede gebaseerd is op een vergelijking met verwante andere opleidingen en zo mogelijk met internationaal gehanteerde normen voor opleidingen in het desbetreffende domein;
- dat het door de visitatiecommissie vastgestelde rapport van het evaluatieorgaan (zoals mondeling en schriftelijk verduidelijkt tijdens de hoorzittingprocedure) voldoende evidentie bevat dat de opleiding al dan niet aan de criteria uit het beoordelingskader (hoofdstuk 2) voldoet, zodat voldoende generieke kwaliteitswaarborgen voorhanden zijn. Het rapport behandelt minimaal de zes in dit accreditatiekader genoemde onderwerpen, waarbij per onderwerp aan alle facetten aandacht wordt besteed. Voor ieder facet wordt een oordeel op de vierpuntsschaal gegeven, op basis waarvan per onderwerp een oordeel wordt gegeven. De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. Het rapport wordt afgerond met een samenvattend oordeel over de opleiding;
- dat het rapport tevens inzicht verschaft in de kwaliteit van de visitatiecommissie (het panel van deskundigen) dat de opleiding heeft gevisiteerd. Daarbij wordt informatie gegeven over de omvang en samenstelling van de visitatiecommissie naar ingebrachte kennis en ervaring, de onafhankelijkheid, de deskundigheid en gezaghebbendheid van de leden.

2 Besluit van de NVAO

betreffende de accreditatie van de Bachelor in de vroedkunde (professioneel gerichte bachelor) van de Hogeschool Antwerpen.

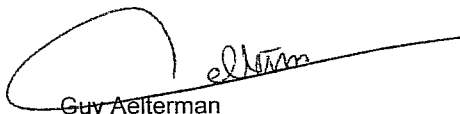
De NVAO,
Na beraadslaging,
Besluit :

Met toepassing van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, wordt het accreditatierapport en –besluit met negatief eindoordeel voor de opleiding Bachelor in de vroedkunde (professioneel gerichte bachelor) van de Hogeschool Antwerpen goedgekeurd. De opleiding wordt derhalve niet geaccrediteerd. Het betreft een opleiding zonder afstudeerrichtingen die te Antwerpen wordt georganiseerd.

Overeenkomstig artikel 56 van voornoemd decreet van 4 april 2003 heeft dit besluit tot gevolg dat de opleiding vanaf het academiejaar 2009-2010 niet meer kan worden georganiseerd en dat de graad van Bachelor niet meer kan worden uitgereikt, onverminderd de mogelijkheden om bij de Vlaamse Regering een georganiseerd beroep in te stellen (artikel 60quater van het decreet van 4 april 2003) of om een tijdelijke erkenning aan te vragen (artikel 60bis van het decreet van 4 april 2003).

Den Haag, 17 november 2008

Voor de NVAO,

Guy Aelterman
(vicevoorzitter)

3 Inleiding en verantwoording werkwijze

3.1 Inleiding

Bij brief van december 2007 heeft de Hogeschool Antwerpen bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (hierna NVAO) een aanvraag tot accreditatie ingediend voor de Bachelor in de vroedkunde (professioneel gerichte bachelor). Deze aanvraag werd door de NVAO ontvangen op 28 december 2007.

Ter ondersteuning van deze aanvraag heeft de Hogeschool Antwerpen een rapport bijgevoegd vanwege een evaluatieorgaan: VLHORA. Bij de aanvraag heeft de Hogeschool Antwerpen ook een begeleidende nota gevoegd conform artikel 6, 6°, van het NVAO-reglement Vormvereisten.

De NVAO heeft deze aanvraag beoordeeld aan de hand van het Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen (14 februari 2005), conform de Handleiding accreditatie Vlaamse Gemeenschap (8 mei 2007) en het Reglement tot bepaling van bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming inzake accreditatie en Toets Nieuwe Opleiding ten aanzien van hoger onderwijsopleidingen in de Vlaamse Gemeenschap (14 februari 2005)

3.2 Evaluatieorgaan en samenstelling visitatiecommissie

Evaluatieorgaan: VLHORA

Visitatiecommissie:

- Voorzitter:	Jos Welkenhuyzen	domeindeskundige; was leraar en lector bij diverse instellingen en departementshoofd Gezondheidszorg, Provinciale Hogeschool Limburg
- Leden:	Antonia Aelterman	onderwijskundige; hoofddocent vakgroep Onderwijskunde, Universiteit Gent
	Renilde Bastiaens	domeindeskundige; hoofdvroedvrouw St. Aloysius Instituut Lier
	Paul De Reu	domeindeskundige; verloskundige in het Verloskundig Centrum Midden Brabant (Associatie)
	Ingrid Vanweert	domeindeskundige; diensthoofd Verpleging organisatie en personeelsbeleid bij het Wit-Gele Kruis van Limburg
	Marjan Cobbaert	studente (2 ^{de} jaars) Vroedkunde, Arteveldehogeschool Gent
- secretaris	Lucia van Hoof	

3.3 Werkwijze evaluatieorgaan en visitatiecommissie

De visitatie van de opleiding Vroedkunde van de Hogeschool Antwerpen gebeurde conform de werkwijze zoals die is vastgelegd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR-VLHORA, februari 2005*.

Voor de beschrijving van de werkwijze van de visitatiecommissie worden vier fasen onderscheiden:

- Fase 1 : installatie,
- Fase 2 : voorbereiding,
- Fase 3 : visitatiebezoek,
- Fase 4 : schriftelijke rapportering.

Fase 1: installatie

Op 28 februari 2005 werd de commissie officieel geïnstalleerd.

De installatievergadering stond in het kader van een kennismaking, een gedetailleerde bespreking van het visitatieproces aan de hand van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR-VLHORA, februari 2005* en een toelichting van het ontwerp domeinspecifieke referentiekader. Tevens werd een aantal praktische afspraken gemaakt, onder meer betreffende het bezoekschema, de bezoekdagen en de te lezen eindwerken en/of stageverslagen.

Fase 2: voorbereiding

De visitatiecommissie heeft een domeinspecifiek referentiekader voor de opleiding opgesteld en aan de opleidingen bezorgd.

De commissie heeft vastgesteld dat het zelfevaluatierapport en de bijlagen een voldoende basis vormden voor het visitatiebezoek. Elk commissielid heeft het zelfevaluatierapport en de bijlagen bestudeerd, de geselecteerde eindwerken gelezen en haar argumenten, vragen en voorlopig oordeel vastgelegd in een checklist, waarvan de secretaris een synthese heeft gemaakt. De synthese werd uitvoerig besproken en beargumenteerd door de commissieleden. Op basis van de bespreking en de door de commissieleden opgestuurde vragenlijsten inventariseerde de secretaris kernpunten en prioriteiten voor de gesprekken en het materialenonderzoek bij de visitatie.

Fase 3: visitatiebezoek

De VLHORA heeft een bezoekschema ontwikkeld dat desgevallend aangepast werd aan de specifieke situatie van de opleiding. Voor de Hogeschool Antwerpen vond het visitatiebezoek plaats op 22, 23 en 24 februari 2006. Tijdens de visitatie werd gesproken met (een representatieve) vertegenwoordiging van alle geledingen die bij de opleiding betrokken zijn. Tijdens de visitatie werd bijkomend informatiemateriaal bestudeerd en werd een bezoek gebracht aan de instelling met het oog op de beoordeling van de accommodaties en de voorzieningen voor de studenten. Tijdens de visitatie werd voor de verdere bevraging gebruik gemaakt van de synthese van de checklist en van de vragenlijsten.

Binnen het bezoekprogramma werd een aantal overlegmomenten voor de commissieleden voorzien om de bevindingen uit te wisselen en te komen tot gezamenlijke en meer definitieve (tussen)oordelen. Na de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding hebben de visitatieleden hun definitief (tussen)oordeel per facet en per onderwerp gegeven.

Op het einde van het visitatiebezoek heeft de voorzitter een korte mondelinge rapportering gegeven van de ervaringen en bevindingen van de commissie, zonder expliciete en inhoudelijk waarderende oordelen uit te spreken.

Fase 4: schriftelijke rapportering

De secretaris heeft in samenspraak met de voorzitter en de commissieleden, op basis van het zelfevaluatie-rapport, de checklisten en de motiveringen het ontwerp opleidingsrapport opgesteld. Het ontwerp-rapport geeft per onderwerp en per facet het oordeel en de motivering van de commissie weer. Daarnaast werden - waar wenselijk en/of noodzakelijk - aandachtspunten en eventuele aanbevelingen voor verbetering geformuleerd.

Het ontwerp opleidingsrapport werd aan de hogeschool gezonden voor een reactie medio juli 2006. De reactie van de opleiding op het ontwerp opleidingsrapport werd door de commissie in een slotvergadering besproken.

Tevens stelde de commissie een vergelijkend gedeelte op waarin de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van de visitatie vergelijkenderwijs worden weergegeven.

In een aantal gevallen leidde de reactie van de opleiding tot een aanvullend bezoek door (een afvaardiging van) de visitatiecommissie om de aangeleverde nieuwe informatie verder te verifiëren. De resultaten van het aanvullende bezoek aan de betrokken opleiding werden door de voltallige commissie besproken.

Het vergelijkende deel werd samen met het antwoord van de visitatiecommissie op de reacties van de opleidingen en het definitieve opleidingsrapport aan de hogescholen toegezonden medio januari 2007.

Het vergelijkende deel en de opleidingsrapporten werden samengebracht in het voorliggende visitatierapport van de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde, dat op 9 februari 2007 gepubliceerd werd.

Oordeelsvorming

De commissie heeft vooreerst een oordeel per facet vastgelegd. Daarna heeft de commissie een oordeel per onderwerp vastgelegd op basis van de oordelen van de facetten die van het onderwerp deel uitmaken:

In de oordelen per onderwerp wordt steeds een overzicht gegeven van de oordelen per facet. In geval van een compensatie van facetten, wordt het oordeel op onderwerpniveau gevolgd door een motivering en aangevuld met de weging die de commissie hanteerde in de oordeelsvorming op onderwerpniveau. In de overige gevallen wordt voor de motivering van het oordeel op onderwerpniveau verwezen naar de (uitgebreide) argumentatie bij de facetten. De oordelen per facet en per onderwerp hebben betrekking op alle locaties, afstudeerrichtingen en varianten; daar waar er een onderscheid in het oordeel per afstudeerrichting en/of locatie en/of variant nodig is, wordt dit aangegeven in het rapport. Bij de oordeelsvorming en de weging speelden de beslissingsregels zoals die door de VLHORA in de handleiding zijn geformuleerd een belangrijke rol. Tevens is bij de beoordeling rekening gehouden met accenten die de opleiding eventueel zelf legt, het domeinspecifiek referentiekader en de benchmarking ten opzichte van de overige opleidingen Vroedkunde.

Globale werkwijze van de visitatiecommissie

De commissie geeft op basis van de zelfevaluatie van de opleiding en door middel van ter plaatse te voeren gesprekken:

- een oordeel over de zes onderwerpen uit het accreditatiekader;
- een integraal oordeel over de opleiding;
- suggesties om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering

3.4 Totstandkoming domeinspecifiek referentiekader

Op grond van de door de VLHORA ontwikkelde procedure is door de visitatiecommissie een domeinspecifiek referentiekader ontwikkeld dat gebruikt wordt bij de beoordeling van opleidingen Vroedkunde. Dit domeinspecifiek referentiekader is voorafgaand aan de visitatie aan de opleiding ter beschikking gesteld.

Bij de beoordeling van het onderwijs in de vroedkunde heeft de commissie de eigenheid van de opleiding en de diversiteit van de betrokken instelling gerespecteerd. In de eerste plaats is nagegaan of elke opleiding erin slaagt haar eigen doelstellingen te realiseren; dit zowel inhoudelijk als procesmatig. Tevens is geverifieerd of de opleiding aan een aantal minimumeisen voldoet, die aan de opleiding worden gesteld vanuit het vakgebied en/of de relevante beroepspraktijk.

Het ontwikkelde domeinspecifieke referentiekader kende als input de referentiekaders van de betrokken opleidingen, een aantal wettelijke bronnen, een tweetal brondocumenten onderschreven door het werkveld en drie internationale referentiekaders (pag. 15/16 van het visitatierapport). In dit verband zijn door de commissie beroepsspecifieke competenties geformuleerd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen gemeenschappelijke beroepsspecifieke competenties en opleidingsgebonden beroepsspecifieke competenties (pag. 16 – 18 van het visitatierapport). Tevens wordt een aantal ontwikkelingen, trends en internationale vergelijkingen geëxpliciteerd die bij de typering, evolutie en uitwerking van deze competenties in beschouwing zijn genomen (pag. 18 en 19 van het visitatierapport).

3.5 Overwegingen NVAO omtrent werkwijze evaluatieorgaan en visitatiecommissie

De NVAO heeft vastgesteld dat:

- geen bekrachtigingsbesluit van de Erkenningscommissie voorhanden is; dat echter de visitatiecommissie is samengesteld vóór 31 december 2004; dat bijgevolg conform artikel 93, §3bis, tweede lid, van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen geen bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie door de Erkenningscommissie vereist is.
- het evaluatieorgaan overtuigend heeft aangetoond dat het oordeel in onafhankelijkheid tot stand is gekomen. Uit de onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden blijkt tevens dat de commissieleden in onafhankelijkheid tot hun oordeel zijn gekomen. De NVAO concludeert dat de visitatie en het beoordelingsproces in volstrekte onafhankelijkheid hebben plaatsgevonden
- dat de commissie die de opleiding heeft beoordeeld uit zes leden inclusief een student bestond. Op basis van de in het rapport beschreven informatie, waar onder CV's, heeft de NVAO vastgesteld dat onderwijsdeskundigheid en deskundigheid in de didactiek, de vakdeskundigheid binnen de discipline en het afnemend veld en relevante deskundigheid op het gebied van internationale ontwikkelingen van de discipline aanwezig waren. De deskundigheid binnen de commissie omvatte in voldoende mate de gehele breedte van de opleiding

De visitatiecommissie was bijgevolg voldoende deskundig en gezaghebbend om de beoordeling uit te voeren.

De visitatie heeft plaatsgevonden op basis van en overeenkomstig het visitatieprotocol, zoals voorgelegd bij erkenning of toetsing:

- het rapport geeft voldoende aan dat het visitatieprotocol effectief werd gevolgd;
- in het rapport verklaart de commissie dat de zelfevaluatie voldoende basis bood en dus voldoende zelfkritisch was;
- het evaluatieorgaan heeft naar het oordeel van de NVAO overtuigend gegarandeerd dat het panel adequaat heeft gewerkt;
- de commissie heeft de beschikking gekregen over eerdere visitatierapporten en heeft getoetst of de wijze waarop opleidingen met eerdere aanbevelingen en adviezen zijn omgegaan voldoende is.

De visitatie heeft plaatsgevonden op basis van en overeenkomstig een domeinspecifiek referentiekader dat voldoet aan de eisen gesteld in de erkenningsregeling/toetsingsregeling en het NVAO kader. Er is daarbij aangesloten bij:

- eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk aan een opleiding in het domein worden gesteld;
- kaders gehanteerd bij eerdere visitaties;
- het "Beroepsprofiel van de Belgische vroedvrouw" Nationale Raad voor de Vroedvrouwen (2002);
- het 'Opleidingsprofiel vroedvrouw'(Studie 65 – VLOR 1998)
- het referentiekader aangereikt door opleiding;
- wettelijke eisen voor het beroep van verpleegkundige.

De NVAO heeft verder vastgesteld dat:

- Een samenlezing van het *Aanvullend document* met het visitatierapport leidde tot de vaststelling van een aantal knelpunten in het kader van de zorgvuldigheidstoetsing. De vastgestelde knelpunten hebben betrekking op hetgeen volgt:
  - o de motivering voor het "voldoende" oordeel voor de facetten 1.1 Niveau en oriëntatie bachelor hoger professioneel onderwijs, 1.2 Domeinspecifieke eisen (en vervolgens voor het onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding) en 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma in het licht van de vele negatieve oordelen in het visitatierapport;
  - o de mate waarin de visitatiecommissie al dan niet rekening heeft gehouden met het ZER-opvolgrapport, dat voorafgaand aan, en met het oog op het visitatiebezoek via de VLHORA aan de visitatiecommissie is overgemaakt;
  - o de oordeelsvorming aangaande de vertaling van de opleidingsdoelen naar het programma (facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma);
  - o de motivering aangaande het oordeel van de commissie met betrekking tot de (activerende) werkvormen (facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud) ; inzonderheid is nood aan een explicitering van de weging van enerzijds de positieve bevindingen (bvb. een sterke verbetering van de kwaliteit van de werkvormen) en anderzijds de negatieve oordelen (bvb. de vormelijke kwaliteit van de leermiddelen);
  - o de bevindingen van de visitatiecommissie ten aanzien van het als positief bevonden onderwerp 6 Resultaten in het licht van het negatieve facetoordeel 6.1 Gerealiseerd niveau.

- Daartoe is een hoorzittingprocedure ingesteld waarbij (vertegenwoordigers van) de visitatiecommissie, de instelling en het evaluatie-orgaan mondeling zijn gehoord. De hoorzittingcommissie heeft vervolgens naar aanleiding van de tijdens de hoorzitting bijkomend aangeleverde informatie advies uitgebracht inhoudende dat de hoorzittingcommissie zich aansluit bij de negatieve beoordeling door de visitatiecommissie. Op basis van het advies van de hoorzittingcommissie heeft de NVAO besloten om het negatieve eindoordeel van de visitatiecommissie over te nemen;
- de werkwijze van de commissie bij de beoordeling van de Bachelor in de vroedkunde (professioneel gerichte bachelor) van de Hogeschool Antwerpen zorgvuldig en gedegen is geweest. De gevolgde werkwijze en procedure alsmede geraadpleegde informatiebronnen zijn helder en nauwkeurig geformuleerd en vermeld;
  - de commissie haar oordeel heeft opgesteld en onderbouwd overeenkomstig het visitatieprotocol en de daarbij behorende beslisregels heeft gevolgd. Op het niveau van de facetten zijn de analyses van de commissie (na de verduidelijkingen in het kader van de hoorzittingprocedure) duidelijk en consistent, en ze leiden tot heldere conclusies. Op het niveau van de onderwerpen zijn de oordelen over de facetten op juiste en zorgvuldige wijze afgewogen en neergelegd in heldere conclusies (eveneens na de verklarende toelichtingen in het raam van de hoorzittingprocedure);
  - de commissie hiertoe op een zorgvuldige wijze een domeinspecifiek referentiekader heeft vastgesteld;
  - het kwaliteitsoordeel bij de toetsing mede gebaseerd is op een vergelijking met verwante andere opleidingen en internationaal geaccepteerde criteria voor opleidingen in het vroedkundig domein;
  - de commissie in haar advies een aantal kritische kanttekeningen heeft opgenomen. De NVAO onderschrijft deze en brengt deze onder de aandacht van de opleiding.
  - de visitatiecommissie in het kader van het verbeterperspectief aanbevelingen in het visitatierapport formuleert.

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat de beoordeling van de voorliggende opleiding zorgvuldig en gedegen tot stand is gekomen, en dat het eindoordeel van de commissie deugdelijk is gemotiveerd.

4 Beschrijving van de opleiding

- Instelling	Hogeschool Antwerpen
- aard instelling:	ambtshalve geregistreerde instelling
- vestiging(en):	Antwerpen
- de graad en kwalificatie:	Bachelor in de vroedkunde
- niveau en oriëntatie:	professioneel gerichte bachelor
- de studieomvang:	180 studiepunten (ECTS)
- afstudeerrichtingen:	geen
- de onderwijstaal:	Nederlands
- het studiegebied:	Gezondheidszorg
- aard van de aanvraag:	Accreditatie

5 Beoordeling per onderwerp en facet

De NVAO steunt haar besluitvorming op volgende elementen:

- het accreditatierapport omvat een beoordeling per onderwerp en per facet¹;
- de NVAO hanteert bij de beoordeling van de onderwerpen de scores 'voldoende' en 'onvoldoende'²;
- een accreditatiebesluit is positief indien alle samenvattende oordelen over de onderwerpen voldoende zijn. Het eindoordeel spreekt zich niet uit over gradaties in kwaliteit. Dit gebeurt door de visitatiecommissie die in haar rapport een score geeft per facet;
- de NVAO kan per facet volstaan met een verwijzing naar de bevindingen en de overwegingen van het bijhorende visitatierapport, m.a.w. ze kunnen door de NVAO worden overgenomen. Per facet wordt aangegeven of de NVAO de bevindingen en overwegingen van de visitatiecommissie bijtreedt. Indien dat niet het geval is draagt de NVAO een eigenstandige motivering aan³.

5.1 Doelstellingen opleiding

Facet 1.1. Niveau en oriëntatie opleiding

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 1.2. Domeinspecifieke eisen

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 1: doelstellingen opleidingen:

De visitatiecommissie constateert dat het domeinspecifiek kader van de opleiding zich kan situeren in dat van de VLHORA, zoals voorafgaand aan de bezoeken ontwikkeld werd door de visitatiecommissie op basis van de door de opleidingen Vroedkunde aangereikte kaders. Het werken met competenties is nieuw en matig ingebed in de opleiding en een eigen visie op vroedkunde is onvoldoende uitgewerkt. Als werkinstrument en als leidraad van de onderwijsvernieuwing wordt een "Bachelorboek vroedkunde" gehanteerd. Het gehanteerde competentieprofiel en het referentiekader zijn weinig systematisch afgetoetst aan de onderwijs- en opleidingsvisie van het aanwezige personeelskorps.

De commissie stelt vast dat de competenties nog onvoldoende consequent gehanteerd worden in de verschillende facetten van het onderwijs en dat in de opleiding weinig aandacht gaat naar de internationale dimensie. De afstemming van de doelstellingen op de

¹ Art.7 en 8 van het reglement ' tot bepaling van de bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming inzake accreditatie en toets nieuwe opleiding ten aanzien van opleidingen in de Vlaamse gemeenschap', hierna 'reglement Bestuursbeginselen'

² Accreditatiekader en art. 58&1, eerste lid van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

³ Art.12 van het reglement Bestuursbeginselen

wensen en behoeften van het beroepenveld is beperkt. Tevens is het aandeel van verpleegkunde in de opleiding groot en niet altijd relevant voor de opleiding. De visitatiecommissie stelt dat de opleiding voor dit onderwerp voldoet aan de basiskwaliteit.

Tijdens de hoorzittingprocedure heeft de visitatiecommissie, voor wat betreft het onderwerp 1 en de onderliggende facetten, verduidelijkt dat zij van oordeel is dat voorgaande negatieve punten expliciet onder de aandacht moesten worden gebracht. Evenwel heeft de commissie het globale eindoordeel dan toch positief geformuleerd omwille van een aantal goede ontwikkelingen die de commissie heeft kunnen opmerken.

De visitatiecommissie is zodoende tot haar oordeel gekomen door een grondige afweging van alle positieve en alle minder positieve bevindingen. De eerder negatieve punten zijn bedoeld om de opleiding verder op de goede weg te zetten, maar hebben geenszins de doorslag gegeven voor het oordeel van de visitatiecommissie.

De NVAO sluit zich in het licht van het voorgaande aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp: Doelstellingen opleiding

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Doelstellingen als **voldoende**.

5.2 Programma

Facet 2.1. Eisen professionele / academische gerichtheid

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.2 in het visitatierapport.

Hoewel de visitatiecommissie in haar rapport een aantal minder positieve punten heeft onderstreept, heeft zij naar aanleiding van de hoorzittingprocedure verduidelijkt dat deze negatieve punten niet als doorslaggevend moeten worden beschouwd voor wat betreft het eindfacetoordeel. Inzonderheid hebben de positieve bemerkingen (goede kennisontwikkeling, het voornemen tot ontwikkeling van de zelfwerkzaamheid van studenten, ...) de bovenhand gehaald ; de negatieve punten zijn enkel als stimulerend bedoeld opdat de opleiding zich nog zou verbeteren.

De NVAO oordeelt in het licht van het voorgaande dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.2. Relatie tussen doelstelling en programma

De visitatiecommissie heeft tijdens de hoorzittingprocedure verduidelijkt dat zij heeft moeten vaststellen dat er ten tijde van de visitatie wel sprake was van onderwijsvernieuwing, maar dat dit vernieuwingsproces nog te chaotisch verliep:

- niet alle competenties waren bepaald;
- de leerdoelen moesten nog worden ontwikkeld;
- het bachelorboek is een goed instrument, maar er werd binnen de opleiding niet naar geleefd, het werd niet geïmplementeerd.

Daarnaast is er nog te weinig aandacht voor het bijbrengen van competenties:

- het curriculum is te theoretisch;
- in grote mate wordt vastgehouden aan het vroegere vakkencurriculum – zo wordt bvb. Verloskunde II voorgesteld als één opleidingsonderdeel, nl. een samenvoeging van wat vroeger over drie verschillende vakken werd gegeven; evenwel bestond het opleidingsonderdeel nog steeds uit drie aparte cursussen, examens e.d.

Er zijn wel doelstellingen geformuleerd, maar op een onvoldoende volwaardige manier:

- niet steeds onderbouwd, er is nog een stuk improvisatie;
- het beroepsprofiel is onvoldoende geconcretiseerd.

Het ZER-opvolgrapport en het naderhand aangepaste bachelorboek konden onvoldoende vernieuwing en verbetering aantonen om te besluiten dat er voldoende positieve vooruitgang werd of zou worden geboekt.

De NVAO sluit zich op basis van het voorgaande aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.2 in het visitatierapport en zoals verduidelijkt tijdens de hoorzittingprocedure.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet niet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.3. Samenhang programma

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.3 in het visitatierapport. Inzonderheid brengt de NVAO onder de aandacht dat omwille van:

- een onvoldoende doordachte curriculumhervorming,
  - het derhalve ontbreken van een inhoudelijk samenhangend programma, een (dringend noodzakelijke) thematische uitbouw van het curriculum en een uitwerking van transparante leerlijnen over de jaren heen, en
  - de aanwezigheid van overlappingsen tussen de verschillende opleidingsonderdelen zodat deze niet functioneel zijn ingebouwd (de opleiding heeft te veel gewerkt vanuit de bestaande vakken i.p.v. te vertrekken vanuit de beoogde competenties),
- een negatief oordeel dient te worden uitgesproken t.a.v. voorliggend facet.

De NVAO oordeelt zodoende dat de opleiding voor dit facet niet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.4. Studielast

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.5 *Studietijd* in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.5. Toelatingsvoorwaarden

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.9 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.6. Studieomvang

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.4 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.7 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.6 in het visitatierapport.

In het kader van de hoorzittingprocedure verduidelijkt de visitatiecommissie haar negatieve oordeel nog als volgt:

- er is binnen de opleiding wel sprake van nood aan verschillende werkvormen, maar dit wordt in de praktijk niet gerealiseerd;

- in het ZER en het bachelorboek is het concept "competentiegericht leren" uitgewerkt, maar er is nog een vertaalslag nodig;
- sommige leermiddelen zijn onvoldoende uitgewerkt (de studenten klagen hier ook over), bvb. cursussen die enkel bestaan uit hand-outs van powerpointpresentaties of de afwezigheid van literatuurlijsten.

De NVAO oordeelt, mede in het licht van voorgaande verduidelijkingen, dat de opleiding voor dit facet niet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.8 Beoordeling en toetsing

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.7 in het visitatierapport.

Uit het visitatierapport blijkt inzonderheid dat het bachelorboek aandacht besteedt aan het toets- en assessmentbeleid en dit theoretisch uitwerkt, maar dat de geformuleerde principes nog niet geconcretiseerd zijn in de opleiding. Het assessmentsysteem dat in de opleiding wordt gevolgd, is (nog) niet in overeenstemming gebracht met het competentiegericht denken; de examenvragen zijn merendeels opgesteld in de traditionele context en vooral geënt op kennis (weten en inzien), en niet toegespitst op competenties. Uit de examenvragen blijkt dat de studenten breed opgeleid zijn, maar dat zij in verhouding weinig vroedkundige kennis meekrijgen; er zijn ook te weinig specifiek vroedkundig gerichte vragen t.o.v. algemeen verpleegkundig en geneeskundig gerichte vragen.

Er is nood aan een duidelijk stage-evaluatiekader opdat het huidige onvoldoende uitgewerkt en eerder subjectief geladen proces van begeleiding en evaluatie kan worden verlaten.

Er is nood aan een kwalitatieve feedback voor de studenten na afloop van alle evaluaties. De NVAO oordeelt zodoende dat de opleiding voor dit facet niet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.9. Masterproef

NVT

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 2: programma:

De visitatiecommissie constateert dat het programma geen degelijke concretisering is van de door de opleiding vooropgestelde eindkwalificaties van de opleiding voor wat betreft het niveau, de oriëntatie en de domeinspecifieke eisen. De leerdoelen van het programma en de programmaonderdelen zijn geen gepaste vertaling van de vooropgestelde eindkwalificaties. De commissie stelt vast dat de concretisering en vertaling van de beschreven competenties en de implementatie ervan in het curriculum nog uitgewerkt moeten worden. Het huidige curriculum is nog te veel geënt op de klassieke vakkenstructuur, waardoor de aandacht voor de realisering van de competenties en het vakoverschrijdend werken te weinig aan bod komen. De opleiding heeft geen structuur uitgewerkt om programmaherziening en -vernieuwing met betrokkenheid van de verschillende actoren systematisch in te voeren, te evalueren en bij te sturen. De opleiding besteedt te beperkt aandacht aan de professionele gerichtheid van het programma naar vroedkunde. In het curriculum wordt te veel nadruk gelegd op de verpleegkundige kennis.

De commissie stelt vast dat opleiding voldoet aan de formele eisen betreffende de studieomvang. De inhoudelijke samenhang van het programma is onvoldoende en bij de vernieuwing van het programma zijn onvoldoende waarborgen aanwezig dat alle competenties in de drie jaren voldoende aan bod zullen komen. Het vaardigheidsonderwijs is niet als zodanig uitgewerkt.

De commissie constateert dat de beoordeling en de toetsing in de opleiding teveel gericht zijn op kennis en niet toegepast zijn op competenties. De opleiding bevindt zich in het prille stadium van het opstellen van een assessmentbeleid en zij wil dit wetenschappelijk gebaseerd aanpakken. Tenslotte stelt de commissie vast dat de opleiding het systeem van studieloopbaanbegeleiding heeft opgezet met ondermeer een intakegesprek met elke instromende student.

De visitatiecommissie stelt alles afwegend (en dus gelet op de vier als onvoldoende beoordeelde facetten die niet kunnen worden gecompenseerd door de overige vier oordelen 'voldoende' omwille van de doorslaggevende negatieve argumenten zoals hierboven uiteengezet onder de facetten 2.2, 2.3, 2.7 en 2.8) dat de opleiding voor dit onderwerp niet voldoet aan de basiskwaliteit.

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'onvoldoende' voor het onderwerp: Programma

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Programma als **onvoldoende**.

5.3 Inzet personeel

Facet 3.1. Eisen professionele/academische gerichtheid

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 3.2. Kwantiteit personeel

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.3 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 3.3. Kwaliteit personeel

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 3: Personeel.

De visitatiecommissie constateert dat de opleiding beschikt over deskundig en gemotiveerd onderwijzend en technisch, administratief, organisatorisch personeel om het programma volwaardig te realiseren.

De opleiding dient aandacht te besteden aan de professionalisering om te voldoen aan de nood bij de personeelsleden. De ruime beroepsexpertise en de ruime inbreng van gastdocenten staan borg voor de realisatie van een degelijke opleiding. Door de opleiding worden mogelijkheden voor vakdeskundige en onderwijsdeskundige professionalisering aangeboden. De commissie stelt vast dat de medewerkers weinig gestimuleerd worden om internationale contacten uit te bouwen. Het aantal personeelsleden is voldoende met een duidelijk overzicht van praktijklectoren op lectoren.

De visitatiecommissie stelt dat de opleiding voor dit onderwerp voldoet aan de basiskwaliteit.

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp: Inzet personeel

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Inzet personeel als **voldoende**.

5.4 Voorzieningen

Facet 4.1. Materiële voorzieningen

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 4.2. Studiebegeleiding

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 4: Voorzieningen.

De visitatiecommissie constateert dat voor wat betreft de voorzieningen de opleiding over voldoende en degelijk uitgeruste onderwijsruimten beschikt. Het skillslab is uitgewerkt en uitgerust als een degelijk vaardigheidscentrum. De hogeschool besteedt de nodige aandacht aan materiële voorzieningen om onderwijsvernieuwing te kunnen bewerkstelligen. Het mediatheekbeleid wordt doelgericht en gebruiksvriendelijk ontwikkeld en uitgevoerd en de collectie is gericht op actuele vakliteratuur.

De visitatiecommissie stelt voor wat betreft de studiebegeleiding vast dat de opleiding een systeem van studieloopbaanbegeleiding uitwerkte om de student te begeleiden tijdens de volledige studieduur. De studenten van de opleiding zijn tevreden en de ombudswerking is goed. In het internationaliseringbeleid en bij de aanpak van internationalisering is te weinig systematiek aanwezig.

De visitatiecommissie stelt dat de opleiding voor dit onderwerp voldoet aan de basiskwaliteit.

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp: Voorzieningen

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Voorzieningen als **voldoende**.

5.5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1. Evaluatie resultaten

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 5.2. Maatregelen tot verbetering

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 5.3. Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.3 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg.

De visitatiecommissie constateert dat de hogeschool beschikt over een duidelijke kwaliteitsstructuur die met visie en transparantie is ontwikkeld, maar nog niet is verankerd in de opleiding. De aanzet voor kwaliteitszorg is wel duidelijk te merken.

Door te werken met het PROZA-instrument en de -methodiek is recent de betrokkenheid van de verschillende partners toegenomen. De commissie stelt vast dat de opleiding systematisch tot maatregelen ter verbetering van de interne kwaliteitszorg komt met inspraak van diverse betrokkenen. De commissie acht de betrokkenheid van de lectoren/praktijklectoren, buiten de kerngroep, beperkt.

De visitatiecommissie stelt dat de opleiding voor dit onderwerp voldoet aan de basiskwaliteit.

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp: Interne kwaliteitszorg.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Interne kwaliteitszorg als **voldoende**.

5.6 Resultaten

Facet 6.1. Gerealiseerd niveau

Uit het visitatierapport en uit de toelichtende verklaringen van de commissie tijdens de hoorzitting, blijkt dat er een globale tevredenheid bestaat onder de afgestudeerde studenten. Evenwel zijn er nog problemen voor wat betreft de internationale dimensie, die binnen de opleiding weinig aanwezig is. De commissie stelt verder dat ook het werkveld niet ontevreden is over de afgestudeerden, maar dat ook dat werkveld hier zelf een gunstige bijdrage levert; de verdienste kan hier niet, of minstens niet exclusief, worden toegeschreven aan de opleiding zelf.

De NVAO sluit zich gelet op het voorgaande aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.1 in het visitatierapport en zoals aangevuld in het kader van de hoorzittingprocedure.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet niet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 6.2. Onderwijsrendement

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 6: Resultaten.

De visitatiecommissie constateert dat de opleiding degelijke vroedvrouwen aflevert.

De opleiding beschikt hieromtrent niet over streefcijfers. Internationalisering is echter onvoldoende ingebed in de opleiding en de rendementscijfers zijn niet bekend.

Op basis van de oordelen over de facetten oordeelt de commissie het onderwerp 6: Resultaten, toch als voldoende. De commissie maakt een positieve afweging omdat zij van oordeel is dat er voldoende potentieel en wil aanwezig is om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen.

De visitatiecommissie stelt dat de opleiding voor dit onderwerp voldoet aan de basiskwaliteit.

Tijdens de hoorzitting verduidelijkt de commissie nog dat een positief onderwerpoordeel er is gekomen omwille van volgende bevindingen:

- de afwezigheid van een traditie inzake het in kaart brengen van het onderwijsrendement; dit is een vaststelling die voor gans Vlaanderen geldt;
- er is geen negatieve reactie in het werkveld;
- het werkveld zelf heeft een positieve invloed op de opleiding.

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score 'voldoende' voor het onderwerp: Resultaten

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Resultaten als **voldoende**.

6 Overzicht oordelen visitatiecommissie

De onderstaande tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van de visitatiecommissie uit hoofdstuk 5 weer.

Onderwerp	oordeel	facet	oordeel
1 Doelstellingen	V	1.1 niveau en oriëntatie	V
		1.2 domeinspecifiek referentiekader	V
2 Programma	O	2.1 eisen gerichtheid	V
		2.2 relatie doelstellingen - programma	O
		2.3 samenhang programma	O
		2.4 studielast	V
		2.5 toelatingsvoorwaarden	V
		2.6 studieomvang	OK
		2.7 afstemming tussen vormgeving en inhoud	O
		2.8 beoordeling en toetsing	O
		2.9 masterproef ⁴	nvt
3 Inzet personeel	V	3.1 eisen gerichtheid	V
		3.2 kwantiteit	V
		3.3 kwaliteit	V
4 Voorzieningen	V	4.1 materiële voorzieningen	V
		4.2 studiebegeleiding	V
5 Interne kwaliteitszorg	V	5.1 evaluatie resultaten	V
		5.2 maatregelen tot verbetering	V
		5.3 betrokkenheid	V
6 Resultaten	V	6.1 gerealiseerd niveau	O
		6.2 onderwijsrendement	V

(O = onvoldoende, V = voldoende, G = goed, E = excellent)

Eindoordeel van de visitatiecommissie: negatief

⁴ Enkel voor masteropleidingen

7 Overzicht oordelen NVAO

De onderstaande tabel geeft per onderwerp het oordeel van de NVAO weer.

Onderwerp	oordeel
1 Doelstellingen	V
2 Programma	O
3 Inzet personeel	V
4 Voorzieningen	V
5 Interne kwaliteitszorg	V
6 Resultaten	V

(O = onvoldoende, V = voldoende)

Eindoordeel van de NVAO: negatief

8 Aanvullende stukken instelling

8.1 Inleiding

De Hogeschool Antwerpen heeft bij de accreditatieaanvraag een *Aanvullend document* gevoegd (Bijlage 1). In wat volgt toont de NVAO aan op welke wijze zij de elementen uit het *Aanvullend document* heeft kunnen betrekken in haar besluitvorming.

8.2 Analyse omtrent de opmerkingen uit het *Aanvullend document*

a) Het aangeleverde verbetertraject in het *Aanvullend document*

Deze aanvullingen hebben betrekking op de verbeteringen die de opleiding na de visitatie heeft ontwikkeld mede op basis van de aanbevelingen van de visitatiecommissie. De instelling stelt hieromtrent immers het volgende : *“Ondanks de vele punten waarmee de opleiding het methodologisch niet eens is met de conclusies van de visitatiecommissie, erkent zij wel dat het programma voor verbetering vatbaar is.”*

Artikel 59, §1, van het Structuurdecreet van 4 april 2003 stelt dat een accreditatie wordt verleend "wanneer het Accreditatieorgaan op basis van de in artikel 57bis, §2, bedoelde gepubliceerde externe beoordeling in redelijkheid meent te kunnen besluiten dat voldoende generieke kwaliteitswaarborgen voorhanden zijn". Aldus zal het visitatierapport steeds de principiële grondslag en het raamwerk vormen voor de accreditatiebeslissing van de NVAO. Het ligt dientengevolge niet binnen de bevoegdheid van de NVAO om eigenstandige onderzoekopdrachten door te voeren welke geheel of ten dele in de plaats zou komen van het visitatierapport.

Het komt de instelling conform artikel 6.6 van het Reglement Vormvereisten én daarbij aansluitend vn. 3 op pg. 7 van de Handleiding Accreditatie Vlaamse Gemeenschap weliswaar toe om technische opmerkingen of verduidelijkende aanvullingen bij het visitatierapport over te maken, doch voornoemd artikel 59, §1, van het Structuurdecreet houdt noodzakelijkerwijs in dat deze opmerkingen of aanvullingen, wanneer zij betrekking hebben op remediërende maatregelen die werden genomen ten gevolge van het visitatierapport, slechts in aanmerking kunnen worden genomen wanneer de afstemming van deze remediëringen op de opmerkingen uit het visitatierapport evident zijn voor een normaal zorgvuldig beoordelaar en het extra materiaal daarenboven niet noopt tot bijkomende onderzoeksdaden.

Het in de aanvullingen vermelde verbetertraject is geenszins van die aard dat het door een normaal zorgvuldig beoordelaar als een evidente oplossing voor de in het visitatierapport aangekaarte probleempunten kan worden gezien, zonder dat daartoe een feitelijk onderzoek ten gronde nodig is. Integendeel zou het getuigen van een zekere onzorgvuldigheid vanwege de NVAO om dergelijke fundamentele ingrepen zonder bijkomende onderzoeksdaden eigenstandig te beoordelen.

De NVAO is evenwel verheugd dat de opleiding de aanbevelingen van de visitatiecommissie ernstig ter harte neemt. Toch kon het onderdeel verbetertraject in het *Aanvullend document* van de Hogeschool Antwerpen om voornoemde redenen rechtens niet in aanmerking worden genomen bij de opmaak van voorliggend accreditatierapport.

b) Een aantal kritieken ten aanzien van het visitatierapport

Naast voorgaand verbetertraject werd door de instelling eveneens een aantal kritieken geuit ten aanzien van het visitatierapport. Het betreft meer bepaald de volgende opmerkingen die door de instelling werden gemaakt :

- er werd te weinig rekening gehouden met aanvullende informatie aangereikt door de instelling tijdens de visitatie,
- bij facet 2.1. gaat slechts beperkte aandacht naar de vertaling van de opleidingsdoelen naar het programma,
- bij facet 2.6. twijfelt de commissie aan de toepassing van activerende werkvormen, maar laat ze volgens de instelling na om haar stelling af te toetsen in gesprekken met studenten en docenten.

Voorgaande kritieken verwijzen allen naar mogelijke onduidelijkheden/onzorgvuldigheden in het visitatierapport. Deze opmerkingen kunnen bijgevolg worden gekaderd binnen de mogelijkheid voor de instelling om, in het licht van artikel 6, 6°, van het NVAO-reglement Vormvereisten, een document aan te reiken *"waarin wordt aangegeven op welke punten de externe beoordeling in ogen van het instellingsbestuur bijstelling of aanvulling behoeft"*.

Uitgaande van een normale, zorgvuldige lezing van de oordelen van de visitatiecommissie oordeelde de NVAO het nuttig om één en ander voor te leggen aan de visitatiecommissie in het kader van een hoorzittingprocedure, zoals voorzien in artikel 59bis van het decreet van 4 april 2003.

Als bijlage 2 bij voorliggend visitatierapport werd het proces-verbaal (met verslag van de hoorzitting) gevoegd met betrekking tot de georganiseerde hoorzittingprocedure. De uiteindelijke conclusie zoals opgesteld door de hoorzittingcommissie werd overgemaakt aan de NVAO die deze heeft verwerkt in haar accreditatiebeslissing.

9 Opmerkingen en bezwaren

Conform de bepalingen vermeld in de handleiding accreditatie kan een instelling opmerkingen en bezwaren formuleren op het ontwerp van accreditatierapport.

De instelling heeft geen bezwaren en/of opmerkingen geformuleerd op het ontwerp van accreditatierapport.

nederlands- vlaamse accreditatie organisatie

Het accreditatierapport is tot stand gekomen op basis van een externe beoordeling van de opleiding Bachelor in de vroedkunde (professioneel gerichte bachelor) van de Hogeschool Antwerpen uitgevoerd door de VLHORA.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)

Parkstraat 28

Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG

T 31 70 312 23 30

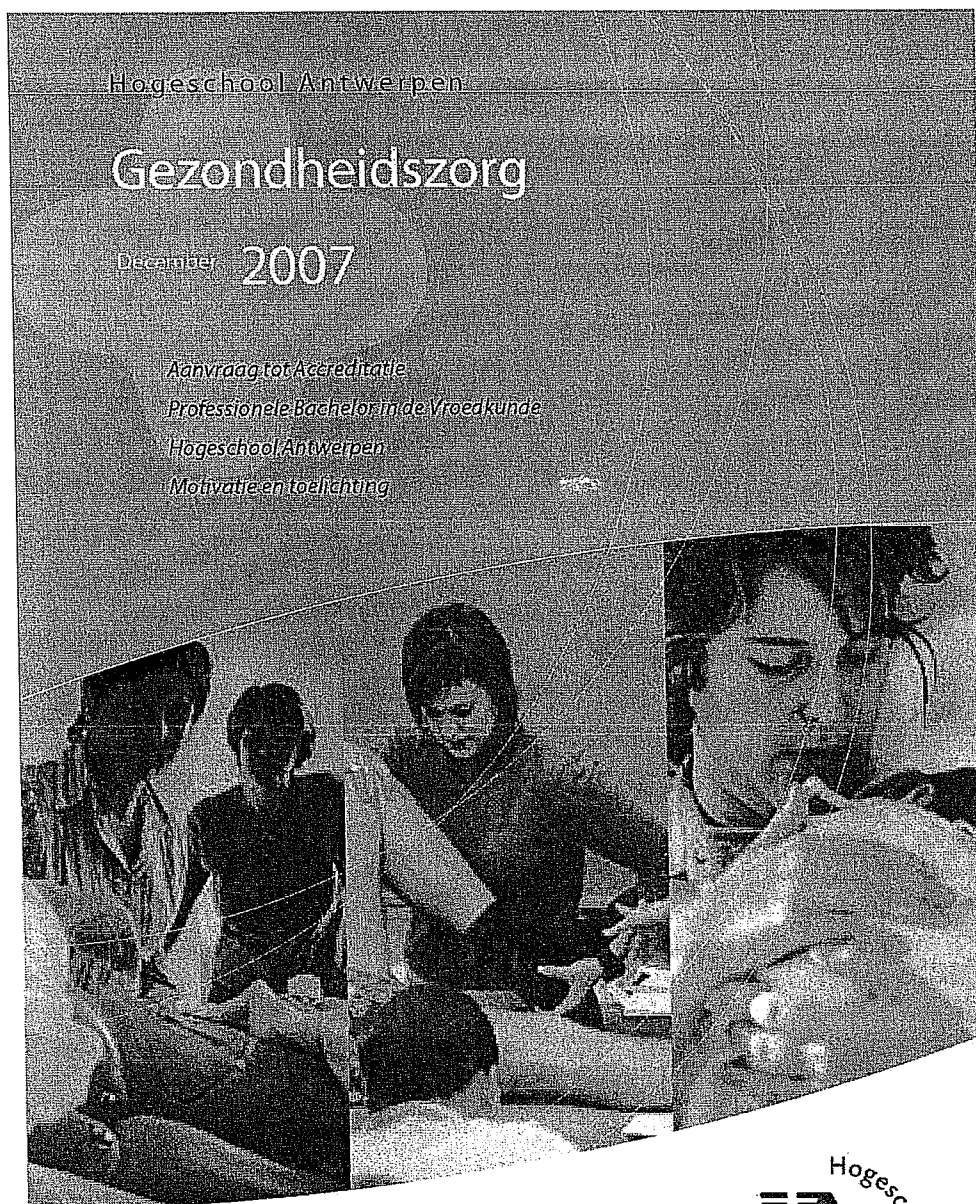
F 31 70 312 23 01

E info@nvaio.net

W www.nvaio.net

Aanvraagnummer # 2652

Bijlage I Aanvullend document Hogeschool Antwerpen

Departement Gezondheidszorg

Inhoud

Inhoud	1
Accreditatie Aanvraag Vroedkunde Hogeschool Antwerpen	2
Toelichting bij de algemene context van het visitatieproces	3
Verbetertraject 1 Opleiding Vroedkunde : Programma	5
Analyse Probleem	5
Globale doelstellingen met indicatoren en einddatum	5
Link accreditiekader	5
Verantwoordelijke	5
Uitvoerder	5
Leden projectteam	5
Traject goedgekeurd in departementsraad van 29 november 2007	5
Operationalisering met tijdspad	5

Departement Gezondheidszorg

Accreditatie Aanvraag Vroedkunde Hogeschool Antwerpen

De visitatie van de opleiding vroedkunde behoorde tot de eerste reeksen visitaties "nieuwe stijl" die in Vlaanderen georganiseerd werden als voorbereiding op een accreditatie door het NVAO.

In het officiële visitatierapport stelde de commissie een "onvoldoende" voor op niveau van Onderwerp 2 "Programma".

Om een aantal methodologische redenen die hieronder nader toegelicht worden stellen wij dit oordeel in vraag. Naar onze mening was het voor de commissie onmogelijk om tot een gefundeerd oordeel te komen in deze situatie.

Tegelijkertijd willen de Hogeschool Antwerpen en de opleiding zelf tegemoet komen aan een aantal zorgpunten die de commissie en andere betrokken actoren naar voor schuiven. Daarom hebben zowel opleiding als departement een aantal verbetertrajecten ontwikkeld die hierop een antwoord moeten bieden.

Departement Gezondheidszorg

Toelichting bij de algemere context van het visitatieproces

De opleiding stelt vast dat het 'Zelfevaluatie-rapport Bachelor in de Vroedkunde' (ZER) ingestuurd is eind december 2004. Gelet het ZER enkele interne organen (Stuurgroep Integrale Kwaliteitszorg (IKZ), Departementsraad, Bestuurscollege) ter goedkeuring diende te passeren, betekende dit dat het eigenlijke ZER diende klaar te zijn bij de aanvang van het academiejaar 2004 – 2005. Het ZER evalueerde dus de opleiding tot en met september 2004.

De visitatiecommissie sloot haar bezoek bijna 1,5 jaar later af. Op dat moment liep het 2de semester van het 2de jaar Bachelor in de Vroedkunde (= semester 4 over de ganse opleiding gezien). Het 'Ontwerp opleidingsrapport' werd naar de instelling verzonden begin oktober 2006, ruim een half jaar na het bezoek van de visitatiecommissie en bijna 2 jaar na het indienen van het ZER. Op dat moment liep het 1ste semester van het 3de trajectschijf van het modeltraject van de Bachelor in de Vroedkunde (= semester 5 over de ganse opleiding gezien).

De opleiding benadrukt het grote tijdspad tussen de redactie van het ZER en de afronding van het visitatieproces met de daarbij horende rapportage.

Om aan deze discrepantie in tijd tegemoet te komen, heeft de opleiding naar aanleiding van het visitatiebezoek een apart rapport opgemaakt om geactualiseerde informatie ter beschikking te stellen van de visitatiecommissie. Dit 'Opvolgrapport ZER Bachelor in de Vroedkunde' werd, samen met versie 2005 – 2006 van het Bachelorboek en de Studiegids (Bachelor in de) Vroedkunde, in voorbereiding op het visitatiebezoek, op 1 februari 2006 op het secretariaat van de VLHORA afgegeven met de vraag deze te bezorgen aan alle commissieleden. Deze documenten werden eveneens persoonlijk ter beschikking gesteld van de visitatieleden tijdens het bezoek. De opleiding vindt weinig tekens terug dat deze nieuwe informatie mee is opgenomen in het oordeel van de commissie.

De opleiding stelt vast dat de daarbij gevoegde bijlagen, nl. het bachelorboek en de studiegids, onvoldoende systematisch geraadpleegd werden, gelet op bepaalde uitspraken die nog van toepassing waren op de met het ZER bezorgde bijlagen en die ondertussen reeds gewijzigd werden. Deze wijzigingen zijn een gevolg van de grote tijdsperiode tussen het indienen van het ZER met bijlagen en het visitatiebezoek. De nood aan een opvolgrapport ZER was groot gezien de evolutie die de opleiding ondertussen doorgemaakt had.

Bij de verdere specifieke bemerkingen bij het ontwerp van het opleidingsrapport zal, waar nodig, naar deze bevindingen verwezen worden.

Departement Gezondheidszorg

Zoals eerder reeds vermeld werd, was de opleiding 'Voedkunde' op het moment van de redactie ZER en het visitatiebezoek bezig met het invoeren van een onderwijsvernieuwing: zij gaat over van een programma dat gebaseerd is op een vakkenstructuur naar een programma waarin geïntegreerd onderwijs (competentiegericht leren) wordt aangeboden. Op het moment van het visitatiebezoek was het concept 'competentiegericht leren' pas zeer recent geïntroduceerd in de opleiding. Naar het gevoel van de opleiding heeft de commissie in haar oordeel onvoldoende rekening gehouden met de fase waarin de onderwijsvernieuwing zich in februari 2006 bevond. Het programma in afbouw wordt in dat geval te veel beoordeeld vanuit de nieuwe onderwijskundige doelen.

Tegelijkertijd stelt de opleiding een aantal methodologische onzuiverheden vast in het beoordelen van het programma door de commissie.

Bijvoorbeeld, bij facet 2.1 gaat er maar een beperkte aandacht naar de vertaling van de opleidingsdoelen naar het programma. Nochtans is dit wel een belangrijk criterium. In facet 2.6 stelt de commissie dat ze twijfelt aan de toepassing van activerende werkvormen (visitatie-rapport februari 2007 blz 136/452). Is het dan niet de bedoeling dat een visitatiecommissie bij een bezoek studenten en docenten hierover bevraagt en zo uitsluitel krijgt over de toepassing van de werkvormen? Tegelijkertijd stelt de commissie dat de kwaliteit van de werkvormen de laatste jaren sterk gestegen is. Het is duidelijk een zeer actief werkpunt bij de opleiding dat niet verwaarloosd wordt. De opleiding mist hier de afweging naar de "onvoldoende".

Op basis van de hierboven beschreven argumenten kan de opleiding niet akkoord gaan met de gevolgde methodologie gehanteerd door de visitatiecommissie bij de totstandkoming van haar oordeel. Zij stelt dat de visitatiecommissie op het moment van het visitatiebezoek onmogelijk over voldoende informatie kon beschikken om een gefundeerd oordeel uit te spreken over de kwaliteit van het opleidingsprogramma.

Verbetertraject

Ondanks de vele punten waarmee de opleiding het methodologisch niet eens is met de conclusies van de visitatiecommissie, erkent zij wel dat het programma voor verbetering vatbaar is. Nu dat de eerste bachelors zijn afgestudeerd was het voor de opleiding een mooi moment om de huidige doelstellingen te evalueren en bij te sturen. De beschrijving van dit proces is te zien in bijlage 1. Op basis van de jaarlijkse programma-evaluaties afgenomen in de opleiding naar aanleiding van de introductie van de bachelor, feedback van het werkveld, de competentiemetingen bij werkveld en de afgestudeerde bachelors zal het huidige programma geëvalueerd en bijgesteld worden.

Departement Gezondheidszorg

VERBETERTRAJECT 1 OPLEIDING VROEDKUNDE:

PROGRAMMA

1. ANALYSE PROBLEEM

Naar aanleiding van de bedenkingen van de visitatiecommissie en interne evaluaties heeft de opleiding besloten dat het huidige programma niet meer voldoet. Daarom zal het bestaand programma volledig geëvalueerd worden en zal er een nieuw programma worden uitgeschreven.

2. GLOBALE DOELSTELLING MET INDICATOREN EN EINDDATUM

De opleiding beschikt over een vernieuwd en actueel opleidingsprogramma

Deadline: Februari 2008

Indicator: Goedkeuring departementsraad

3. LINK ACCREDITATIEKADER

Onderwerp 2

4. VERANTWOORDELIJKE

Departementshoofd

5. UITVOERDER

Opleidingscoördinator

6. LEDEN PROJECTTEAM

MAXI: 3 leden uit het werkveld waaronder iemand met onderwijsvisie+expertise,
2 mondige studenten, 2 betrokken docenten, opleidingscoördinator,
2 mondige alumni met visie

MINI: 4 docenten + opleidingscoördinator

7. TRAJECT GOEDGEKEURD IN DEPARTEMENTSRAAD VAN 29 november 2007

8. OPERATIONALISERING MET TIJDSPAD

Toelichting: PT = Projectteam, OR = Opleidingsraad, DR = departementsraad

1. Samenstelling projectteam

WAT: Kandidaten worden geselecteerd, gevraagd naar interesse/beschikbaarheid (voor externen + studenten) en informatie (projectbeschrijving met tijdsplan) wordt zo snel mogelijk bezorgd.

WIE: Opleidingscoördinator, departementshoofd, Coördinator Dep. Kwaliteitszorg

DEADLINE: 26 november 2007

Departement Gezondheidszorg

VERBETERTRAJECT 1 OPLEIDING VROEDKUNDE:

PROGRAMMA

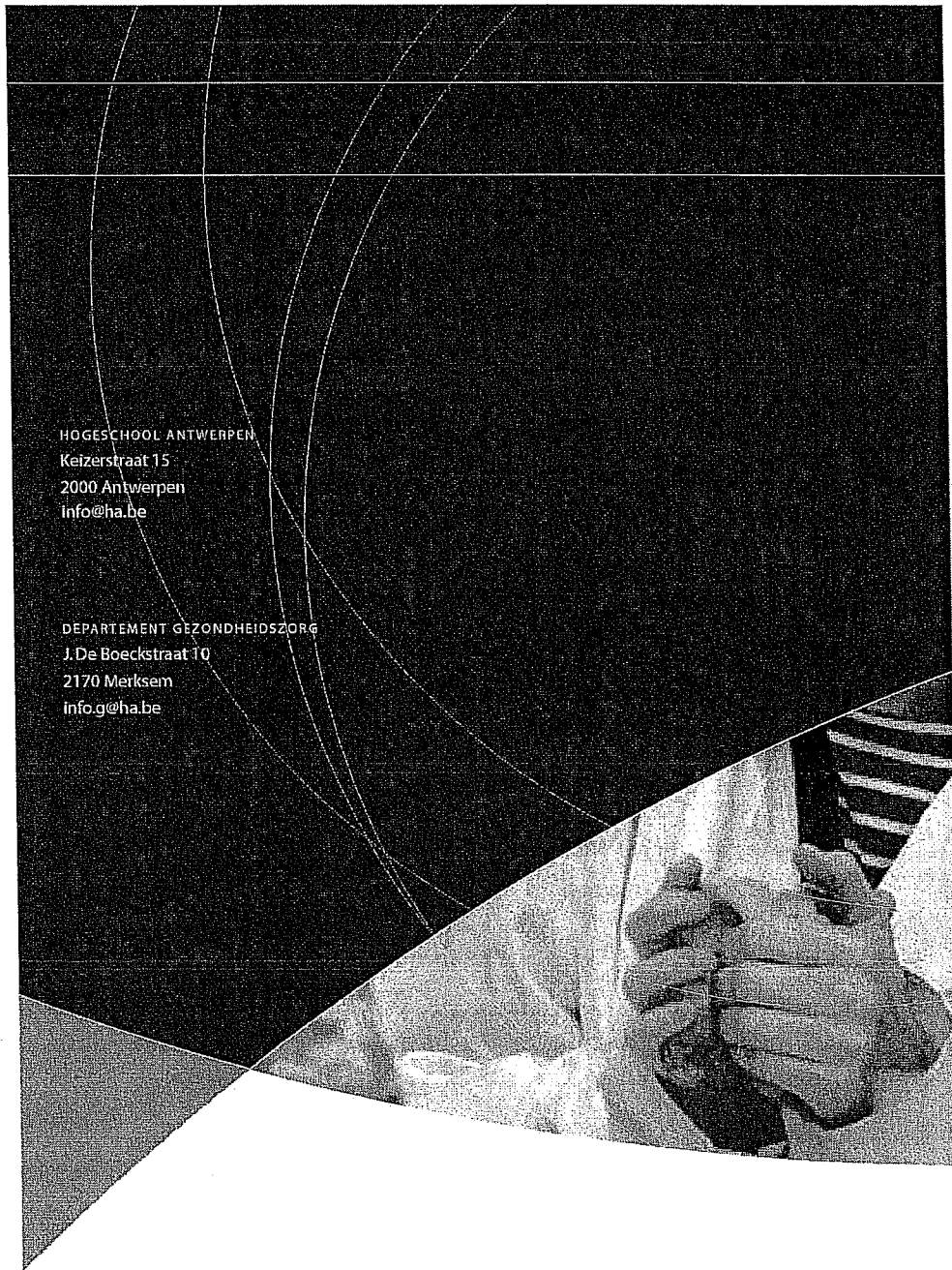
2. Vastleggen tijdspad
WAT: Onderstaand tijdspad wordt geëvalueerd en waar nodig bijgestuurd, maar einddatum moet behouden blijven
WIE: Opleidingscoördinator, departementshoofd, Coördinator Dep. Kwaliteitszorg
DEADLINE: 26 november 2007
3. Goedkeuring departementsraad
WAT: Goedkeuren opdracht, samenstelling en tijdspad projectteam (MINI + MAXI)
WIE: DR
DEADLINE: 29 november 2007
4. Opstellen van leerlijnen
WAT: Uit de eindcompetenties worden retrograad de leerlijnen geformuleerd
WIE: MINI PT
DEADLINE: 6 december 2007
OR : 7 december 2007
5. Leerlijnen worden geëvalueerd door MAXI PT
WAT: De uitgetekende leerlijnen worden geëvalueerd door maxi PT
WIE: MAXI PT
DEADLINE: 11 januari 2008
6. Verdelen leerlijnen in OLODS
WAT : De leerlijnen worden verdeeld in (D)OLODS volgens checklist
WIE: MINI PT
DEADLINE 17 januari 2008
7. Bepalen Profiel verantwoordelijken en titularissen
WAT: Het profiel + invulling van verantwoordelijken en titularissen worden bepaald per (D)OLOD
WIE: MINI PT
DEADLINE: 17 januari 2008

Departement Gezondheidszorg

VERBETERTRAJECT 1 OPLEIDING VROEDKUNDE :

PROGRAMMA

8. Aanmaken competentiematrix
WAT: Ontwerpen van een competentiematrix
WIE: MINI PT
DEADLINE: 17 januari 2008
OR: 18 januari 2008
9. Aanmaken evaluatiematrix
WAT: De evaluatiematrix wordt afgestemd op de competentiematrix
WIE: MINI PT
DEADLINE: 25 januari 2008
10. Evalueren van competentiematrix en evaluatiematrix
WAT: De competentie- en evaluatiematrixen worden geanalyseerd en geëvalueerd
WIE: MAXI PT
DEADLINE: 15 februari 2008
OR: 15 februari 2008
11. Bijsturen van programma op basis feedback competentie en evaluatiematrix
WAT: Het nieuwe programma wordt definitief op basis van de analyse van de aangeleverde feedback
WIE: MINI PT
DEADLINE: 20 februari 2008 (versturen stuk,DR)
12. Departementsraad keurt programma goed
WAT: Departementsraad keurt nieuw programma goed
WIE: Departementsraad
DEADLINE: 28 februari 2008
DR: 28 februari 2008

HOGESCHOOL ANTWERPEN
Keizerstraat 15
2000 Antwerpen
info@ha.be

DEPARTEMENT GEZONDHEIDSZORG
J.De Boeckstraat 10
2170 Merksem
info.g@ha.be

Bijlage II Proces-verbaal hoorzittingprocedure

PROCES-VERBAAL HOORZITTING NVAO dd. 21 mei 2008

BETREFT : Hoorzittingprocedure in de zin van artikel 59bis van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen met betrekking tot het Visitatierapport Vroedkunde (09/02/2007) – Hogeschool Antwerpen

I. Regelgevend kader

1. Artikel 59bis van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen (verder : Structuurdecreet) luidt als volgt :

“Art. 59bis. Indien het Accreditatieorgaan oordeelt dat de in artikel 57bis, §2 bedoelde gepubliceerde externe beoordeling onvoldoende zorgvuldig is uitgevoerd of geformuleerd om in redelijkheid te kunnen besluiten tot het al dan niet voorhanden zijn van voldoende generieke kwaliteitswaarborgen, wordt volgende procedure doorlopen :

- 1° *de nodige leden van de betrokken visitatiecommissie worden door het Accreditatieorgaan gehoord. Van dit horen wordt een proces-verbaal gemaakt, dat wordt toegevoegd aan het accreditatiedossier ;*
- 2° *indien het proces-verbaal samen met de gepubliceerde externe beoordeling geen voldoende elementen bevat om in redelijkheid te besluiten tot het al dan niet voorhanden zijn van voldoende generieke kwaliteitswaarborgen, wordt het betrokken instellingsbestuur daarvan in kennis gesteld. Het Accreditatieorgaan geeft daarbij uitdrukkelijk aan :*
  - a) *door welke gebreken de externe beoordeling is aangetast ;*
  - b) *binnen welke termijn een nieuwe, dan wel aanvullende externe beoordeling moet worden afgeleverd.”.*

2. Teneinde de hoorzittingprocedure, als bedoeld in bovengeciteerd decreetsartikel, in goede orde te laten verlopen, hanteert de NVAO een door haar vastgestelde leidraad.

II. Voorwerp van en aanleiding tot de hoorzitting

3. Op 28 december 2007 heeft de Hogeschool Antwerpen een accreditatieaanvraag ingediend voor de bacheloropleiding Vroedkunde. De instelling heeft aan haar aanvraagdossier een nota toegevoegd met een reactie op het visitatierapport ([bijlage 1](#)).

Bij brief dd. 30 januari 2008 is de instelling in kennis gesteld van de ontvankelijkheid van de neergelegde accreditatieaanvraag.

4. Tijdens de daaropvolgende zorgvuldigheidstoets van het Visitatierapport Vroedkunde, is de NVAO op een aantal onduidelijkheden gestoten die verband houden met de externe beoordeling.

Deze onduidelijkheden hebben in het bijzonder betrekking op hetgeen volgt :

- de motivering voor het "voldoende" oordeel voor de facetten 1.1 *Niveau en oriëntatie bachelor hoger professioneel onderwijs*, 1.2 *Domeinspecifieke eisen* (en vervolgens voor het onderwerp 1 *Doelstellingen van de opleiding*) en 2.2 *Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma* in het licht van de vele negatieve oordelen in het visitatierapport ;
- de mate waarin de visitatiecommissie al dan niet rekening heeft gehouden met het ZER-opvolgrapport, dat voorafgaand aan, en met het oog op het visitatiebezoek via de VLHORA aan de visitatiecommissie is overgemaakt ;
- de oordeelsvorming aangaande de vertaling van de opleidingsdoelen naar het programma (facet 2.1 *Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma*) ;
- de motivering aangaande het oordeel van de commissie met betrekking tot de (activerende) werkvormen (facet 2.6 *Afstemming tussen vormgeving en inhoud*) ; inzonderheid is nood aan een explicitering van de weging van enerzijds de positieve bevindingen (bvb. een sterke verbetering van de kwaliteit van de werkvormen) en anderzijds de negatieve oordelen (bvb. de vormelijke kwaliteit van de leermiddelen).

5. Gelet op deze vastgestelde onduidelijkheden is de NVAO overgegaan tot de toepassing van artikel 59bis van het Structuurdecreet, dat voorziet in de organisatie van een hoorzittingprocedure, waarbij de visitatiecommissie en de instelling door de NVAO in de gelegenheid zijn gesteld om te worden gehoord.

III. Samenstelling hoorzittingcommissie

6. Overeenkomstig de onder randnr. 2 bedoelde leidraad is de commissie, die de hoorzitting in voorliggend dossier waarneemt, samengesteld als volgt :

- de heer Guy Aelterman, vice-voorzitter van de NVAO en voorzitter van de hoorzittingcommissie ;
- de heer Leendert Klaassen, bestuurslid van de NVAO ;
- de heer Guido Langouche, bestuurslid van de NVAO.

De hoorzittingcommissie is bijgestaan door de heer Niek Pronk, beleidsmedewerker bij de NVAO en mevrouw Brenda Mortier, secretaris van de hoorzittingcommissie.

IV. Overzicht van de procedureverrichtingen

7. De onder randnr. 4 geformuleerde onduidelijkheden inzake het Visitatierapport Vroedkunde, zijn op 11 maart 2008 vastgesteld door het Dagelijks Bestuur van de NVAO, dat tevens heeft besloten tot het organiseren van een hoorzitting.

Bij brief van 25 maart 2008 ([bijlage 2](#)) zijn de geformuleerde onduidelijkheden kenbaar gemaakt aan de visitatiecommissie met de uitnodiging om voorafgaand aan de mondelinge hoorzitting schriftelijk te reageren.

Op 18 april 2008 heeft de NVAO een brief van de voorzitter van de visitatiecommissie ontvangen waarin omtrent de geformuleerde problemen een aantal verhelderende elementen zijn aangeleverd ([bijlage 3](#)).

Bij schrijven van 14 mei 2008 zijn de visitatiecommissie, de Hogeschool Antwerpen en de VLHORA (als waarnemer) uitgenodigd voor een mondelinge hoorzitting op 21 mei 2008 ([bijlage 4](#)).

Op 21 mei 2008 is de mondelinge hoorzitting doorgegaan in Antwerpen. Van deze hoorzitting is een verslag opgesteld ([bijlage 5](#)).

V. Conclusie van de hoorzittingcommissie

8. Overwegende dat, voor wat betreft het onderwerp 1 en de onderliggende facetten, de visitatiecommissie heeft verduidelijkt dat zij van oordeel is dat een aantal negatieve punten expliciet onder de aandacht moest worden gebracht (o.a. de afwezigheid van bepaalde competenties). Evenwel heeft de commissie het globale eindoordeel dan toch positief geformuleerd omwille van een aantal goede ontwikkelingen die de commissie heeft kunnen opmerken. Immers heeft de commissie niet alleen de eigenlijke vaststellingen ten tijde van de visitatie in rekening gebracht, maar heeft zij tevens :

- gekeken welke evoluties in het verleden hebben plaatsgevonden ;
- nagegaan welke toekomstige vooruitzichten de opleiding kon bieden.

De visitatiecommissie is zodoende tot haar oordeel gekomen door een grondige afweging van alle positieve en alle minder positieve bevindingen. De eerder negatieve punten, bedoeld om de opleiding verder op de goede weg te zetten, hebben mogelijks teveel aandacht gekregen in het geschreven rapport ; evenwel hebben zij niet de doorslag gegeven voor het oordeel van de visitatiecommissie.

9. Overwegende dat de visitatiecommissie aangeeft voor de ganse visitatie duidelijk gebruik te hebben gemaakt van het ZER, het aanvullend ZER, de twee versies van het bachelorboek, de digitale bijlagen, overige schriftelijke informatie, mondelinge informatie, vaststellingen, ... De commissie heeft nadrukkelijk verklaard en aangetoond dat alle documenten

en informatie, inzonderheid het ZER-opvolgrapprt, een belangrijke rol hebben gespeeld in de afwegingen van de commissie.

10. Overwegende dat de opleiding ten aanzien van het facetoordeel 2.1 al een aantal opmerkingen heeft geformuleerd bij de totstandkoming van het visitierapport. De visitatiecommissie heeft voldoende aandachtig de bemerkingen van de instelling bestudeerd, maar is om onderstaande redenen niet van haar oordeel kunnen afwijkingen :

- er was ten tijde van de visitatie wel sprake van onderwijsvernieuwing, maar deze verliep nog te chaotisch :
  - o niet alle competenties waren bepaald,
  - o de leerdoelen moesten nog worden ontwikkeld,
  - o het bachelorboek is een goed instrument, maar er werd binnen de opleiding niet naar geleefd, het werd niet geïmplementeerd ;
- er is nog te weinig aandacht voor het bijbrengen van competenties :
  - o het curriculum is te theoretisch,
  - o in grote mate wordt vastgehouden aan het vroegere vakkencurriculum – zo wordt bvb. Verloskunde II voorgesteld als één opleidingsonderdeel, nl. een samenvoeging van wat vroeger over drie verschillende vakken werd gegeven ; evenwel bestond het opleidingsonderdeel nog steeds uit drie aparte cursussen, examens e.d. ;
- er zijn wel doelstellingen geformuleerd, maar op een weinig volwaardige manier :
  - o niet steeds onderbouwd, er is nog een stuk improvisatie,
  - o het beroepsprofiel is onvoldoende geconcretiseerd ;
- het ZER-opvolgrapport en het vernieuwde bachelorboek konden onvoldoende vernieuwing en verbetering aantonen om te besluiten dat er voldoende positieve vooruitgang werd of zou worden geboekt.

11. Overwegende dat de visitatiecommissie het “onvoldoende” oordeel voor het facet 2.6 als volgt verduidelijkt :

- er is binnen de opleiding wel sprake van nood aan verschillende werkvormen, maar dit wordt in de praktijk niet gerealiseerd ;
- in het ZER en het bachelorboek is het concept “competentiegericht leren” uitgewerkt, maar er is nog een vertaalslag nodig ;
- sommige leermiddelen zijn onvoldoende uitgewerkt (de studenten klagen hier ook over), bvb. :
  - o cursussen die enkel bestaan uit hand-outs van powerpointpresentaties,
  - o de afwezigheid van literatuurlijsten.

12. Overwegende dat de commissie, aangaande het onderwerp 6, aangeeft dat de beschikbaarheid van data inzake onderwijsrendement problematisch is gebleken voor gans Vlaanderen voor wat betreft de

Vroedkundeopleidingen. Een belangrijke afweging was hier dat in Vlaanderen geen traditie bestond met betrekking tot onderwijsrendement.

Het facet 6.1 is als "onvoldoende" beoordeeld. Er bestaat een globale tevredenheid onder de afgestudeerde studenten. Evenwel zijn er nog problemen voor wat betreft de internationale dimensie, die binnen de opleiding weinig aanwezig is. De commissie stelt verder dat ook het werkveld niet ontevreden is over de afgestudeerden, maar dat werkveld levert hier ook zelf een gunstige bijdrage ; de verdienste kan hier niet, om minstens niet exclusief, worden toegeschreven aan de opleiding zelf.

Het negatieve facet 6.1 moet een sterk signaal vormen naar de opleiding toe. Alsnog is de commissie tot een positief onderwerpdeel gekomen, precies omwille van volgende (reeds vernoemde) verschoningsgrond en positieve bevindingen :

- de afwezigheid van een traditie inzake het in kaart brengen van het onderwijsrendement – dit is een vaststelling die voor gans Vlaanderen geldt ;
- er is geen negatieve reactie in het werkveld ;
- het werkveld zelf heeft een positieve invloed op de opleiding.

13. Op grond van voorgaande bevindingen adviseert de hoorzittingcommissie het vervolgen van de accreditatieprocedure, zonder aanvullende visitatiehandelingen.

Den Haag, (juli 2008).

De voorzitter
van de NVAO-hoorzittingcommissie,

De secretaris
van de NVAO-hoorzittingcommissie,

Guy Aelterman

Brenda Mortier

Bijlage A

Zie bijlage I van het Ontwerp van Accreditatierapport en –besluit

Bijlage B:

VLHORA
T.a.v. Dhr. Jos Welkenhuyzen,
Voorzitter *Visitatiecommissie Vroedkunde*
Via Mw. Lucia Van Hoof,
Secretaris *Visitatiecommissie*
Wolvengracht 3B, 2e verdieping
B- 1000 BRUSSEL
België

Geachte heer Welkenhuyzen,

datum 25 maart 2008
onderwerp Accreditatieaanvraag
Bachelor in de Vroedkunde (professioneel gerichte bachelor)
Hogeschool Antwerpen
uw kenmerk ons kenmerk NVAO/20080770/IVH
Bijlage: 1

Op 30 januari 2008 werd de Hogeschool Antwerpen (HA) door de NVAO geïnformeerd over de ontvankelijkheid van de door haar voorgelegde accreditatieaanvraag voor de Bachelor in de Vroedkunde (professioneel gerichte bachelor). Overeenkomstig het Accreditatiekader beslist de NVAO over een ontvankelijke accreditatieaanvraag na een dubbele toets: een zorgvuldigheidstoets van het visitatierapport en een toetsing van de generieke kwaliteitswaarborgen. In het kader van de zorgvuldigheidstoets hebben wij tot onze spijt met betrekking tot de door de HA ingediende accreditatieaanvraag tekortkomingen, of beter onduidelijkheden, moeten vaststellen die verband houden met de Onderwijsvisitatie Vroedkunde. Deze vaststellingen doen geenszins afbreuk aan de inspanningen geleverd door uw commissie, maar laten niet toe nu tot besluitvorming te komen. De indruk bestaat als zouden de bevindingen en overwegingen over met name het onderwerp *Doelstellingen* (en onderliggende facetten) alsmede het facet *Eisen gerichtheid* niet geheel op overtuigende wijze in lijn zijn met de oordelen ter zake van de commissie. Bij gevolg is het bijzonder moeilijk voor de NVAO om op basis van het visitatierapport een eigenstandig oordeel te vellen. Voor twee andere facetten resp. het onderwerp *Resultaten* zou de NVAO gaarne een nadere onderbouwing van het oordeel van u krijgen. Tevens verneemt de NVAO gaarne van u of en zo ja hoe u met geactualiseerde informatie - die u ten tijde van het visitatiebezoek heeft ontvangen - rekening heeft gehouden ; immers heeft de HA bij de betreffende accreditatieaanvraag bijgevoegde nota aangeleverd. Wat volgt is een aanduiding van de vragen en bedenkingen die de NVAO aan de *Visitatiecommissie* ter verduidelijking wenst voor te leggen:

Kan de commissie nog duidelijker aangeven op welke wijze zij tot een voldoende oordeel is kunnen komen voor de facetten 1.1. Niveau en oriëntatie bachelor hoger professioneel onderwijs, 1.2. Domeinspecifieke eisen (en vervolgens voor het onderwerp 1. Doelstellingen van de opleiding) en 2.2. Eisen professionele en academische gerichtheid van het programma ; het visitatierapport is immers hoofdzakelijk toegespitst op de negatieve elementen bij deze beoordelingen?

Heeft de commissie bij haar oordeelsvorming rekening kunnen houden met het ZER-opvolgrapport, dat voorafgaand aan, en met het oog op het visitatiebezoek via de VLHORA aan de *visitatiecommissie* is overgemaakt? En zo ja, wat is de weerslag van deze geactualiseerde informatie geweest op de beoordeling in hoofde van de *visitatiecommissie* (specifiek voor het onderwerp 2. *Programma*)?

Inlichtingen Niek Pronk
+3170 312 23 49
n.pronk@nvaio.net

Parkstraat 28 | Postbus 85498 | 2508 CD Den Haag
P.O. Box 85498 | 2508 CD The Hague | The Netherlands
T + 31 (0)70 312 2300 | F +31 (0)70 312 2301
info@nvaio.net | www.nvaio.net

nederlands-vlaamse accreditatie organisatie

pagina 2 van 2 Facet 2.1. Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma: Kan de visitatiecommissie haar beoordeling aangaande de vertaling van de opleidingsdoelen naar het programma verduidelijken en breder kenbaar maken?

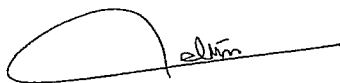
Facet 2.6. Afstemming tussen vormgeving en inhoud : Op welke wijze is het oordeel van de commissie aangaande de (activerende) werkvormen tot stand gekomen (ZER, visitatiegesprekken, ...)? Is het mogelijk om de weging van de positieve bevindingen (bvb. een sterke verbetering van de kwaliteit van de werkvormen) en de negatieve oordelen (bvb. de vormelijke kwaliteit van de leermiddelen) onder dit facet te expliciteren?

Kunt u nadere argumentatie/onderbouwing geven voor het positieve oordeel over onderwerp 6 Resultaten in het licht van het negatieve oordeel over facet 6.1 Gerealiseerd niveau?

Namens de NVAO nodig ik de Visitatiecommissie uit voor een hoorzitting, teneinde te reageren op de voornoemde problematieken. Ook de Hogeschool Antwerpen is door ons uitgenodigd om ter zake te worden gehoord. De VLHORA zal tijdens de hoorzittingen aanwezig zijn als waarnemer. De NVAO is voornemens een gezamenlijke hoorzitting te beleggen maar uiteraard kan uw commissie desgewenst afzonderlijk worden gehoord. Ter voorbereiding van de mondelinge hoorzitting zien wij uw schriftelijke reactie op de gestelde vragen en bedenkingen graag uiterlijk op 15 april 2008 tegemoet. Over de datum, de plaats en het tijdstip van genoemde hoorzitting ontvangt u zo spoedig mogelijk meer informatie.

Met eventuele vragen kunt u terecht bij de heer Niek Pronk, beleidsmedewerker. U kunt hem bereiken per e-mail via n.pronk@nvao.net of telefonisch (+31703122349)

Met hoogachting,

Guy Aelterman
(vicevoorzitter)

Bijlage: Aanvullende nota van de HA bij het aanvraagdossier Vroedkunde

Bijlage C:

Vlaamse Hogescholenraad

De heer Guy Aelterman
De heer Niek Pronk
NVAO
Parkstraat 28
NL - 2414 JK Den Haag
NEDERLAND

Nederlands - Vlaamse Accreditatie Organisatie	
Registratienummer	20081148
Datum Binnenkomst	24 APR 2008
Archiefcode	811
Dossiernummer	20080085
Behandelaar	Niek P
CC ter informatie	GA

contactpersoon
Ann Verreth
ann.verreth@vihora.be

Na behandeling kunnen de kopieën vernietigd worden.
uw kenmerk NVAO/20080770/lvH van 25 maart 2008
ons kenmerk AVE-ms/2008-235
datum 2008-04-18

uw brief van 25 maart 2008 omtrent de opleiding vroedkunde aan de Hogeschool Antwerpen

Geachte heer Aelterman
Geachte heer Pronk

U stuurde een verzoek naar bijkomende toelichting betreffende het visitatierapport Bachelor in de vroedkunde aan de Hogeschool Antwerpen.

Als bijlage vindt u het gemotiveerd antwoord van de voorzitter dat door de betrokken visitatiecommissie werd goedgekeurd.

We hopen hiermee voldoende duidelijkheid te hebben gegeven.

Met beleefde groeten

Ann Verreth
secretaris-generaal

bijlage: 1

Toelichting door de visitatiecommissie bij de door de NVAO (NVAO/20080770/lvH) gestelde vragen ter voorbereiding van de hoorzitting voor de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde aan de Hogeschool Antwerpen.

Bij de visitatie van de opleiding Vroedkunde van de Hogeschool Antwerpen werden de commissieleden geconfronteerd met een zelfevaluatie-rapport dat het moeilijk maakte om een goed beeld te krijgen van de opleiding. Bijlage 1 bevat de beoordeling van het Zelfevaluatie-rapport zoals dit opgenomen werd in het visitatierapport.

De inhoud van de "Toelichting bij de algemene context van het visitatieproces" uit de "Aanvraag tot Accreditatie" van Hogeschool Antwerpen werd reeds geformuleerd in het uitgebreide document "Opmerkingen op het ontwerp opleidingsrapport Vroedkunde (VLHORA – 4 oktober 2006)" (Bijlage 2). Het antwoord van de Visitatiecommissie op deze eerste van 128 opmerkingen vindt u in bijlage 3.

Bij het tot stand komen van een voldoende oordeel voor de diverse facetten is een grondige afweging gemaakt van enerzijds de bevindingen uit de aangeleverde documenten (het ZER, het aanvullend ZER, de beide versies van het Bachelorboek, de digitale bijlagen, ...), de gesprekken en vaststellingen ter plaatse, maar anderzijds ook van de generieke kwaliteitswaarborgen. Met betrekking tot dit laatste heeft de commissie zich vooral gesteund op de gewaardeerde onderdelen "Kritische analyse en reflectie" en "Actieplan" na elke onderwerp van het ZER. Als illustratie vindt u deze onderdelen met betrekking tot Onderwerp 1 in bijlage 4. Dezelfde onderdelen werden herhaald en geüpdatet in het "Opvolgrapport ZER Bachelor in de Vroedkunde" en speelden een belangrijke rol in de afweging van de commissie (bijlage 5).

Als gevolg van de keuze van de opleiding om later dan de andere opleidingen vroedkunde in Vlaanderen met een vernieuwingsproces te beginnen, werd de commissie geconfronteerd met nog beperkt uitgewerkte ontwikkelingen met diverse tekortkomingen. Het zijn vooral deze die aan bod komen in het visitatierapport Vroedkunde. Bij de afwegingen is wel degelijk rekening gehouden met de door de opleiding geformuleerde analyse, reflectie en actieplannen. Dit leidt tot de ontorechte indruk dat de beoordeling van de basiskwaliteit als voldoende niet overeenkomt met de realiteit. Het is echter de overtuiging van de commissie dat de beoordeling van deze facetten overeenstemt met de generieke kwaliteiten van de opleiding vroedkunde van de hogeschool Antwerpen.

De opleiding heeft uitgebreid opmerkingen geformuleerd bij facet 2.1 in het document "Opmerkingen op het ontwerp opleidingsrapport Vroedkunde (VLHORA – 4 oktober 2006)" met de vraag de beoordeling "onvoldoende" te wijzigen in "voldoende". Het antwoord van de commissie wordt in bijlage 6 na elke opmerking weergegeven in een kader. Dit lijkt ons tegemoet te komen aan de vraag naar verduidelijking.

De opleiding trekt voor facet 2.6 de werkwijze van de commissie in twijfel. Bij elk van de 10 visitaties vroedkunde waren de voorzitter en de onderwijskundige dezelfde personen. Bij iedere visitatie werd volgens eenzelfde procedure elk van de aspecten van het onderwijs grondig bekeken. Dit gebeurde aan de hand van het ZER, de gesprekken, inzage vooraf en tijdens de visitatie van documenten, bezoek aan de lokalen, e.d. Met name het toepassen van (activerende) werkvormen kwam herhaaldelijk aan bod tijdens de gesprekken met studenten en lectoren, werd gecontroleerd aan de hand van in de aanwezige documenten geformuleerde doelstellingen en competenties en werd bevraagd tijdens het bezoek aan de onderwijslokalen.

Bij de afweging van positieve en negatieve elementen speelden vooral de kleine variatie aan werkvormen met een overwicht van de klassieke collegevorm, de lage kwaliteit van de leermiddelen en de evaluatie, en de gebrekkige doorzichtigheid van het vaardighedsonderwijs een rol. Positief was de kwaliteitsverbetering van de laatste jaren, maar deze was naar de mening van de commissie nog onvoldoende om voor dit facet een voldoende uit te spreken.

Op een vergadering in de loop van november 2006 werden in aanwezigheid van alle commissieleden de bemerkingen bij de verschillende rapporten in overweging genomen. Ook werden alle beoordelingen in een vergelijkend perspectief bekeken en waar nodig bijgesteld op basis van door de opleidingen aangebrachte elementen. Op deze vergadering werd de beoordeling van facet 6.2

bijgestuurd naar voldoende. De belangrijkste afweging was hier dat in Vlaanderen geen traditie bestond met betrekking tot onderwijsrendement en de hogescholen hierop niet konden afgerekend worden. De totstandkoming van het oordeel "voldoende" voor het onderwerp 6 wordt gemotiveerd in het visitatierapport: "Op basis van de oordelen over de verschillende facetten oordeelt de commissie het onderwerp Resultaten toch als positief. De commissie maakt een positieve afweging omdat zij van oordeel is dat er voldoende potentieel en wil aanwezig is om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen.

Bijgevolg stelt de visitatiecommissie dat de opleiding voor dit onderwerp voldoet aan de basiskwaliteit."

Als aanvulling op uw brief wil ik nog even verwijzen naar vorige interacties met de opleiding vroedkunde van de Hogeschool Antwerpen. Tijdens de vergadering van de visitatiecommissie vroedkunde op 29-11-2006 werd onderstaande inleidende bedenking geformuleerd als antwoord op het 'Document opmerkingen vroedkunde HA':

Op 06-11-06 reageerde Hogeschool Antwerpen met een omstandig 'Document opmerkingen vroedkunde HA' op het visitatieverslag voor de opleiding vroedkunde dat de hogeschool vanuit VLHORA in oktober 2006 kreeg toegestuurd.

Op 29-11-06 vergaderde de voltallige visitatiecommissie en boog zich over de reacties van Hogeschool Antwerpen zoals geformuleerd in het 'Document opmerkingen vroedkunde HA'.

In het algemeen is de commissie van oordeel, na lezing van het 'Document opmerkingen vroedkunde HA', dat de opleidingsverantwoordelijken ofwel het genomen oordeel niet willen accepteren ofwel dat zij de reactie erop dient te beschouwen als een teken de kern van de zaak niet te kunnen begrijpen.

Inleidend

De commissieleden hebben kennis genomen van alle 128 bemerkingen en wensen ze als volgt te catalogeren:

1. er is een reeks aanvullingen gegeven, waarbij echter duidelijk moet worden gesteld dat ze niet slaan op de periode bestreken door het Zelfevaluatie rapport of de periode tussen het Zelfevaluatie rapport en de visitatie van de opleiding;
2. er zijn bedenkingen waarbij de commissie overweegt of ze terecht bemerkingen betreffen;
3. er zijn bemerkingen die naar het oordeel van de commissie manifest fout/verkeerd zijn.

Het valt op dat veel bemerkingen slaan op zinnen die uit hun context gehaald zijn en dan met andere zaken in verband worden gebracht. Alle elementen van dit verslag werden zorgvuldig gewikt en gewogen door alle commissieleden, zoals dat gebeurde voor elke van de verslagen van deze visitatiecommissie. De commissie adviseert de opleiding dan ook de tekst grondig te lezen en alle vaststellingen en overwegingen in hun tekstuele context te willen zien.

Bijlage 1: Kwaliteit ZER (visitatierapport p. 125)

Wat de kwaliteit van het zelfevaluatie-rapport betreft, stelt de commissie dat het zelfevaluatie-rapport grote verschillen in opbouw toont. Sommige onderwerpen/facetten zijn behoorlijk uitgewerkt. Andere, nochtans ook belangrijke facetten zoals samenhang programma, afstemming vormgeving en inhoud, professionele gerichtheid van personeel en gerealiseerd niveau, zijn zeer beperkt beschreven. Het zelfevaluatie-rapport weerspiegelt daardoor weinig fierheid. Het bevat zeer veel verwijzingen naar bijlagen op cd-rom. Dit zijn onder andere documenten van de hogeschool, het departement en de opleiding, verslagen van allerhande overlegvergaderingen, documenten voor studenten. Om een goed zicht te krijgen op de opleiding is de lezer verplicht voortdurend te navigeren in de boomstructuur, wat de inzichtelijkheid niet bevordert. De (verplichte) bijlage "Examenvragen" werd enkel op cd-rom meegeleverd en niet in papieren versie. Dit maakte het moeilijk om op voorhand goed te beoordelen. In de diverse meegeleverde tabellen (programma's / verplichte tabellen / bijlage 6 Tabel I HIVV 123 VV 04-05) worden verschillende cijfers gehanteerd. Op deze manier is het voor de visitatiecommissie moeilijk om een juist beeld te krijgen van de opleiding.

De commissie stelt vast dat het zelfevaluatie-rapport een vrij waarheidsgetrouwe weerspiegeling is van de opleiding waarmee zij tijdens het bezoek kennis maakt.

Bijlage 2: Opmerkingen op het ontwerp opleidingsrapport Vroedkunde (VLHORA – 4 oktober 2006)

De timing van het visitatieproces : algemeen

I. De opleiding stelt vast dat het 'Zelfevaluatie-rapport Bachelor in de Vroedkunde' (ZER) Ingestuurd is eind december 2004. Gelet het ZER enkele interne organen (Stuurgroep Integrale Kwaliteitszorg (IKZ), Departementsraad, Bestuurscollege) diende te passeren ter goedkeuring, betekende dit dat het eigenlijke ZER diende klaar te zijn bij de aanvang van het academiejaar 2004 – 2005. Het ZER evalueert dus de opleiding tot en met september 2004.

De visitatiecommissie sluit haar bezoek bijna 1,5 jaar later af. Op dat moment loopt het 2de semester van het 2de jaar Bachelor in de Vroedkunde (= semester 4 over de ganse opleiding gezien).

Het 'Ontwerp opleidingsrapport' wordt naar de Instelling verzonden begin oktober 2006, ruim een half jaar na het bezoek van de visitatiecommissie en bijna 2 jaar na het indienen van het ZER.

Op dit moment loopt het 1ste semester van het 3de jaar Bachelor in de Vroedkunde (= semester 5 over de ganse opleiding gezien).

De opleiding benadrukt het grote tijdspad tussen de redactie van het ZER en de afronding van het visitatieproces met de daarbij horende rapportage.

Om aan deze discrepantie in tijd tegemoet te komen, heeft de opleiding een apart rapport opgemaakt om geactualiseerde informatie ter beschikking te stellen van de visitatiecommissie. Dit 'Opvolg-rapport ZER Bachelor in de Vroedkunde' werd, samen met versie 2005 – 2006 van het Bachelorboek én de Studiegids (Bachelor in de) Vroedkunde, in voorbereiding op het visitatiebezoek, op 1 februari 2006 aan mevrouw Ch. Vanvinckenroye (secretarlate van de VLHORA) afgegeven met de vraag deze te bezorgen aan alle commissieleden.

Deze documenten werden eveneens persoonlijk ter beschikking gesteld van de visitatieleden tijdens het bezoek.

De opleiding vindt welig tekenen terug dat deze nieuwe informatie mee is opgenomen in het oordeel van de commissie.

Bijlage 3: Reactie van de visitatiecommissie vroedkunde bij het 'Document opmerkingen vroedkunde HA'

Bemerking 1 (p. 3/94): De door de commissie gehanteerde methodologie is wel degelijk correct: zij beoordeelde de opleiding zoals ze toen werd aangeboden en heeft het Zelfevaluatie-rapport met de bijlagen, versie 2004-2005 van 'Het Bachelorboek', het 'opvolgingsrapport ZER Bachelor in de Vroedkunde', versie 2005-2006 van 'Het Bachelorboek' en alle tijdens de visitatie aangeboden bewijsmateriaal zeker niet "lukraak" maar effectief gehanteerd om de toen geboden kwaliteit van de opleiding te meten. Een belangrijk aspect om tot een oordeel te komen vormden de gesprekken met de diverse betrokken actoren.

Bijlage 4: ZER – Onderwerp 1

Kritische analyse en reflectie

In dit onderwerp werden de opgestelde opleidingsdoelen en de daaruit ontwikkelde kern- en deelcompetenties in een ruime context beschreven. Binnen competentiegericht onderwijs is de link met de beroepspraktijk van groot belang. Het is dan ook vanuit die praktijk dat de doelen en competenties geformuleerd zijn, conform de in het Structuurdecreet beschreven eindkwalificaties die afgestudeerden moeten bereiken aan het einde van de professioneel gerichte bacheloropleiding in de Vroedkunde.

Dat proces heeft ruime tijd in beslag genomen, omdat er een duidelijk gebrek aan kennis en tijd was om vertrouwd te geraken met de huidige onderwijskundige evoluties. Er heerste enerzijds een sfeer van grote betrokkenheid bij de leden van de opleidingsstuurgroep om de opleiding om te vormen en anderzijds een gevoel van beperktheid in de eigen mogelijkheden om in dat opzet op een kwaliteitsvolle manier te slagen.

Ondertussen werd er, omwille van het belang ervan, toch tijd gezocht om bestaande literatuur over competentiegericht onderwijs en alle aspecten van de implementatie ervan grondig door te nemen. Het is de aanzet geweest tot het schrijven van het Bachelorboek Vroedkunde als leidraad en houvast in het ganse ontwikkelingsproces binnen de opleiding.

Echter de formulering van opleidingsdoelen en competenties is slechts een eerste stap. Het geeft wel aan waar we uiteindelijk uit willen komen en het geeft een concrete richting aan het veranderingsproces. Het vertalen ervan naar opleidingsonderdelen en concreet gedrag is echter de moeilijkste. In de huidige opleiding is de samenhang tussen beide stappen, m.a.w. de tussenstappen en niveaus in het groeiproces van een student tot een competente vroedvrouw op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar, nog onvoldoende concreet geformuleerd.

Actieplan

Vooreerst wordt vermeld dat dit actieplan aansluit bij het actieplan van de andere onderwerpen. Dat geldt trouwens voor alle actieplannen uit dit zelfevaluatierapport. Een actieplan binnen deze context heeft meestal betrekking op meerdere aspecten van een opleiding tegelijk.

Het is de bedoeling te komen tot een curriculum waarin de vooropgestelde doelen en competenties op een verantwoorde manier tot ontwikkeling gebracht worden. De tussenstappen en niveaus in het ontwikkelingsproces van de student moeten duidelijk te onderscheiden zijn.

In het Bachelorboek Vroedkunde is beschreven dat er, aan de hand van de inhoud ervan, eerst tijd geïnvesteerd zal worden in het bijscholen van de leden van de opleidingsstuurgroep. Het is immers van zeer groot belang over eenzelfde kennis te beschikken om daarna gezamenlijke standpunten in te kunnen nemen over de stappen die gezet moeten worden en de concrete invulling ervan.

Daarna zullen de eigenschappen van een competentiegericht curriculum en de bijhorende criteria de leidraad zijn bij de opmaak van een stand van zaken en een concreet stappenplan binnen de huidige opleiding.

De opgestelde prioriteitenlijst met betrekking tot dit onderwerp, geconcretiseerd via de verbeteringsteams in verbetertrajecten, wordt geoperationaliseerd (bijlage 9).

Bijlage 5: Opvolg rapport ZER Bachelor in de Vroedkunde – Onderwerp 1

1.3. Opvolging en huidige stand van zaken

Zoals in de inleiding werd vermeld, vormen de bijlagen per onderwerp mede de leidraad bij de beschrijving van de opvolging en huidige stand van zaken.

1.3.1. ZER : Onderwerp 1 – bijlage 1 (Verslagen Opleidingsraad en –stuurgroep)

De verslagen van de vergaderingen van de Opleidingsraad en de Opleidingsstuurgroep werden verder opgemaakt, digitaal bezorgd aan alle betrokkenen en via het intranet ter beschikking gesteld.

Vanaf het voorjaar 2005 werden binnen de Opleidingsstuurgroep nog bijkomende overleg- en werkgroepen gepland specifiek om het curriculum voor te bereiden tegen het begin van het huidige academiejaar. Er werden daar eveneens de nodige verslagen van opgemaakt en digitaal bezorgd aan alle betrokkenen.

In het kader van de curriculumvoorbereidingen worden hierbij tevens de evaluaties van studenten gebruikt die vanaf 2005 – 2006 per semester plaatsvinden om korter op de bal te kunnen spelen. De huidige evaluatie van de semesters 1, 3 en 5 is lopende.

Vanaf 2005 – 2006 hebben de leden van de Opleidingsraad en de –stuurgroep doelstellingen op korte en middellange termijn geformuleerd.

1.3.2. ZER : Onderwerp 1 – bijlage 2 (Programma van bijscholingen)

Er vonden ondertussen reeds interne bijscholingen plaats. Het overzicht van de gevolgde bijscholingen inzake onderwijsontwikkeling werd verder aangevuld. Voor de interne collega's werd er tevens een standaardformulier opgesteld dat een overzicht geeft van alle persoonlijke bijscholingen. Het formulier wordt systematisch aangevuld door de betreffende collega en bewaard door de campuscoördinator.

1.3.3. ZER : Onderwerp 1 – bijlage 3 (Bachelorboek Vroedkunde)

Het Bachelorboek Vroedkunde 2004 – 2005 was echter een voorlopig document, dat omwille van de vele onvolkomenheden enkel door de leden van de Opleidingsstuurgroep gehanteerd werd.

Ondertussen werd versie 2005 – 2006 opgemaakt, welke duidelijk een meer definitieve vorm en inhoud kreeg én welke wel bezorgd werd aan alle betrokken lesgevers.

Het huidige document blijft echter nog steeds enigszins voorlopig en zal, in welke versie ook, ook nooit volledig definitief kunnen worden aangezien het onderwijs én de opleiding geen statische gegevens zijn.

Een vertaling van de opleidingsdoelen en competenties naar opleidingsonderdelen en concreet gedrag krijgt stilaan meer vorm met de verdere uitwerking van de studiecontracten van de zes semesters. De onderdelen van een studiecontract werden ondertussen gewijzigd en werden reeds tot en met semester 6 voor het grootste deel opgemaakt.

De link met de kerncompetenties en het groeiproces van de student blijft echter nog onvoldoende concreet geformuleerd.

Ook de volgtijdelijkheid werd nog niet uitgewerkt.

1.3.4. ZER: Onderwerp 1 – bijlage 4 (Aanvulling van de AOR voor Vroedkunde)

Er vond een grondige herwerking plaats van de Aanvulling van de Algemene Onderwijsregeling. Het document was de voorbije jaren immers een verzameldocument geworden van allerlei doorgevoerde wijzigingen, doch zonder duidelijke structuur. Momenteel is dit een degelijk basisdocument geworden dat jaarlijks herzien en eventueel aangepast kan/moet worden.

1.3.5. ZER: Onderwerp 1 – bijlage 5 (Stagegidsen Vroedkunde)

Wat de stagegidsen betreft, werden met het ZER enkel die van 2VV en 3VV (beide studiejaar in afbouw) bezorgd, aangezien de stagegids van 1BM (Bachelor in Midwifery) nog in voorbereiding was. In januari 2005 werd deze afgevekt en bezorgd aan alle betrokkenen.

Bij het begin van het huidige academiejaar werd de versie van 3VV waar nodig aangepast en bezorgd aan alle betrokkenen. Naar analogie met de stagegids van 1BM werd die van 2BM opge maakt en op analoge wijze bezorgd.

1.3.6. ZER: Onderwerp 1 – bijlage 6 (Het vaardigheidsonderwijs)

Het vaardigheidsonderwijs vormt ondertussen een vaste waarde binnen de opleiding en geraakt ook beter georganiseerd. De verantwoordelijken binnen het departement en de opleiding werken echter nog verdere ontwikkelingen uit.

1.3.7. ZER: Onderwerp 1 – bijlage 7 (Info over BAMA-structuur en CGO in 1BM)

Het informeren van de studenten van het 1st jaar over de BAMA-structuur en competentiegericht onderwijs vond in het huidige academiejaar opnieuw plaats. Daarbij werd hen vrij in het begin van het eerste semester een voorlopige Studiegids bezorgd, die mondeling toegelicht werd door de opleidingscoördinator. De definitieve Studiegids 2005 – 2006 werd ondertussen eveneens bezorgd en dit aan alle studenten zowel in digitale als in uitgeprinte versie.

1.3.8. ZER: Onderwerp 1 – bijlage 8 (Overzicht mentordagen)

Het overzicht van de mentordagen werd verder aangevuld.

1.3.9. ZER: Onderwerp 1 – bijlage 9 (Stand van zaken IKZ Vroedkunde)

Zie Onderwerp 5.

1.3.10. Bijkomende aanvullingen i.v.m. onderwerp 1

De specifieke opdracht van een Nederlandse praktijklector werd stopgezet. Er werd opnieuw bijkomende ondersteuning voorzien vanaf 1 februari 2006.

1.4. Actieplan

Zowel van het Bachelorboek, de Studiegids, als de Stagegidsen is momenteel een degelijk basisdocument uitgewerkt. Het zal jaarlijks dienen als vertrekpunt voor mogelijke aanpassingen bij de voorbereidingen van een volgend academiejaar. Het is de bedoeling de documenten up-to-date te houden en dergelijke documenten in de toekomst reeds bij aanvang van het academiejaar te kunnen bezorgen aan alle betrokkenen.

De verslaggeving van de vergaderingen van de Opleidingsraad en de Opleidingsstuurgroep zal verdergezet worden.

De grootste opdracht ligt momenteel enerzijds in de uitwerking van de samenhang tussen de beschreven kerncompetenties en de verschillende studiecontracten en inhoud van de opleidingsonderdelen. De tussenstappen en niveaus in het ontwikkelingsproces van de student moeten immers duidelijk te onderscheiden zijn.

Daarnaast zullen, na de inhoudelijke vernieuwing van het curriculum, de eigenschappen van een competentiegericht curriculum en de bijhorende criteria de leidraad zijn bij de opmaak van een stand van zaken en een concreet stappenplan binnen de huidige opleiding.

Ook de volgtijdelijkheid dient volledig uitgewerkt en uitgeschreven te worden.

Binnen het vaardigheidsonderwijs wordt er gedacht aan het werken met simulatiepatiënten, doch hiervoor werden nog geen concrete stappen gezet.

Bijlage 6: 'Document opmerkingen vroedkunde HA' mbt Facet 2.1 en Reactie van de visitatiecommissie vroedkunde

ONDERWERP 2 : PROGRAMMA (p. 9/29)

Facet 2.1: Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma (p. 9/29)

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen;
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma;
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Zoals eerder reeds vermeld werd, is de opleiding Vroedkunde bezig met het invoeren van een onderwijsvernieuwing : zij gaat over van een curriculum dat gebaseerd is op een vakkenstructuur naar een curriculum waarin geïntegreerd onderwijs (competentiegericht leren) wordt aangeboden. Op het moment van het visitatiebezoek was het concept 'competentiegericht leren' pas zeer recent geïntroduceerd in de opleiding. Naar het gevoel van de opleiding heeft de commissie in haar oordeel onvoldoende rekening gehouden met de fase waarin de onderwijsvernieuwing zich in februari 2006 bevond. Het oude curriculum dat uitgefaseerd wordt, wordt in dat geval te veel beoordeeld vanuit de nieuwe onderwijskundige doelen. Het oude curriculum kan daar natuurlijk nooit aan voldoen. Bovendien heeft de opleiding tijd nodig om:

- het nieuwe curriculum verder vorm te geven qua werkvormen;
- en het docententeam verder te scholen in de nieuwe onderwijskundige aanpak.

Tot slot vindt de opleiding dat de commissie zich in de argumentatie moet concentreren op de opleidingsdoelen en de vertaling ervan naar het programma. Dat is nu slechts in beperkte mate het geval. Verschillende argumenten zijn eerder relevant voor andere facetten, zoals 'Eisen professionele en academische gerichtheid' en 'Samenhang'.

Inleidend: De commissie spreekt een oordeel uit over wat ze kan vaststellen op basis van materiaal, gesprekken en observaties. Het feit dat de opleiding op het moment van het visitatiebezoek pas zeer recent met een onderwijsvernieuwing is gestart, is het gevolg van een keuze die de opleiding maakte om nu pas met deze onderwijsvernieuwing te starten. De periode van de visitaties is reeds jaren gekend en alle opleidingen zijn met dit gegeven geconfronteerd. Toch zien we in een vergelijkend perspectief grote verschillen tussen de opleidingen met betrekking tot snelheid en dynamiek van onderwijsvernieuwing.

27. Vaststelling en overweging van de commissie p. 9/29 §1 :

"...Noch het ZER, noch de gesprekken tonen de gerichtheid van de doelstellingen op zowel de algemene, als de beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties. ..."

De opleiding verwijst hiervoor naar het bachelorboek, waarin het volgende vermeld wordt (p. 48) : "De kerncompetenties vallen onder de in het Structuurdecreet vernoemde beroepsspecifieke competenties. Om deze te kunnen verwerven worden de beschreven algemene en de algemeen beroepsgerichte competenties uit hetzelfde decreet mee geïntegreerd ..."

Bemerking 27 (p. 22/94): Het Bachelorboek is geschreven als instrument om het concept van de opleiding zichtbaar te maken bij alle betrokken lesgevers. Dit zijn mooie principes maar het blijkt dat ze niet verwezenlijkt zijn in het concrete onderwijsgebeuren. Dit doet een gebrek aan opvolging/kwaliteitsbewaking vermoeden. Het vermelde is een vaststelling van de commissie.

28. Vaststelling en overweging van de commissie p. 9/29 §1 :

"...De sterke nadruk van de theoretische basisvakken, die in het nieuwe curriculum zichtbaar aanwezig blijft door het in belangrijke mate in stand houden van het vroegere vakkencurriculum, verhindert de integratie die nodig is om tot een competentiegerichte opleiding te komen."

De opleiding verwijst hier in eerste instantie naar het Onderwijsconcept van de Hogeschool Antwerpen, namelijk "Onderwijs in de Hogeschool Antwerpen is gericht op evenwicht tussen kennis en competentiegericht leren."

Zoals in bemerking 10 reeds werd vermeld als 5de algemeen voorstel tot wijziging van het curriculum, werd in 2003 – 2004 de aanzet gegeven om in het 1ste jaar van de opleiding het vroegere vakkencurriculum om te vormen tot een meer geïntegreerd geheel. De daarop volgende academiejaren is deze curriculumherziening verder gezet voor de volgende jaren. Als voorbeeld haalt de opleiding aan dat de aparte en in contacturen beperkte onderwijsactiviteit 'Beroepsprofiel' uit de Tabellen 1 van academiejaar 2002 – 2003 in het vernieuwde curriculum geïntegreerd werd in de opleidingsonderdelen Vroedkundige praktijkvoering en verwijst hierbij als voorbeeld naar het studiecontract 'Vroedkundige praktijkvoering 1' in de studiegids (p. 37 – 41).

Een analoge werkwijze werd toegepast op andere eveneens in contacturen beperkte onderwijsactiviteiten, zodat grotere opleidingsonderdelen tot stand kwamen, waarbij reeds voor opleidingsonderdelen Vroedkundige praktijkvoering geïntegreerde examens plaatsvonden, waarvoorheen telkens een apart mondeling of schriftelijk examen aan gekoppeld was.

Bemerking 28 (p. 22/94): Als voorbeeld van deze vaststelling vermelden we hier "Verloskunde 2", dat voorgesteld wordt als één opleidingsonderdeel. In de studiegids zien we echter dat het gaat om 3 afzonderlijk staande onderdelen met aparte onderwijsactiviteiten, 3 aparte examens en 3 aparte scores. Het blijkt dat deze onderdelen ook in het vroeger vakkencurriculum aanwezig waren. De commissie heeft vragen bij de integratie van de verschillende onderdelen.

29. Vaststelling en overweging van de commissie p. 9/29 §2 :

"...Het is een mooi instrument..., wat het vermoeden doet rijzen dat het niet doorleefd is."

Deze vaststelling is in tegenstrijd met de laatste zin van deze paragraaf: *"Toch geven de studenten aan dat dikwijls verwezen wordt naar het Bachelorboek en dat het gebruik ervan zichzelf uitwijst."*

Bemerking 29 (p. 23/94): De commissie stelt geen tegenspraak vast. Het Bachelorboek staat los van de concrete onderwijspraktijk.

30. Vaststelling en overweging van de commissie p. 9/29 §2 :

"... De beschrijving van de opleidingsonderdelen is niet altijd logisch en de verweving met de competenties niet altijd aanwezig. ..."

De opleiding stelt zich vragen bij deze uitspraak nu de curriculum-herziening, die van start ging in academiejaar 2003 – 2004, gefinaliseerd is. De opleidingsonderdelen volgen elkaar over de 6 semesters enerzijds inhoudelijk op (zie bemerking 32) en anderzijds ook numeriek,

dit laatste als tegemoetkoming aan de transparantie van de opleiding, geconcretiseerd in de Tabellen 1 en de opgemaakte studiecontracten.

Een vergelijking van de Tabellen 1 van 2005 – 2006 met deze van 2002 – 2003 maakt het verschil duidelijk.

De verweving met de competenties wordt duidelijk in de verschillende studiecontracten, waarin gedragsindicatoren worden vermeld, volgens de in het bachelorboek gemaakte afspraak rond de gebruikte terminologie binnen de opleiding over gedragsindicatoren (p. 45) : **“het verwachte concrete ‘gedrag’ bij studenten (kennis, vaardigheden en attitude) beschrijven, dat geëvalueerd wordt als tussenstap in het groeien naar de deel- en/of kerncompetenties”**.

Bijkomend wordt eveneens het volgende vermeld : **“De opleidingsdoelen en kerncompetenties situeren zich op opleidingsniveau : ze omschrijven welke competenties studenten op het einde van de opleiding (na semester 6), op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar, moeten bezitten. Studenten groeien er gedurende hun ganse opleiding naar toe. Ze spelen een belangrijke rol bij het samenstellen van het portfolio van studenten. Om die competenties in concreet en toetsbaar gedrag om te zetten worden de kerncompetenties vertaald in deelcompetenties, waarvoor gedragsindicatoren (kennis, vaardigheden en attitude) opgesteld worden.”**.

Bemerking 30 (p. 23/94): Het competentiedenken dient doorgetrokken te worden tot op het niveau van de opleidingsonderdelen. (Zie ook het antwoord op bemerking 20).

Bemerking 20 (p. 17/94): Zowel in het Bachelorboek als in de Studiegids worden de competenties niet uitgewerkt tot in de opleidingsonderdelen. Het is belangrijk voor studenten en lectoren dat een duidelijke matrix ontwikkeld wordt waarin de relatie tussen kern-, deel- en eindcompetenties enerzijds, en opleidingsonderdelen anderzijds, is vastgelegd. Per opleidingsonderdeel beperkt men zich tot een opsomming van gedragsindicatoren en evaluatiecriteria.

De opleiding is zich bewust van deze lacune : **“Het is de bedoeling te komen tot een curriculum waarin de vooropgestelde kern- en deelcompetenties op een verantwoorde manier tot ontwikkeling gebracht worden. De tussenstappen en niveaus in het ontwikkelingsproces van de student moeten duidelijk te onderscheiden zijn. De link tussen de beschreven gedragsindicatoren en de deel- en kerncompetenties moet aantoonbaar zijn.”** (Bachelorboek 2005-2006, p. 164)

31. Vaststelling en overweging van de commissie p. 9/29 §3 :

“...in 2003 – 2004 gestart met een onderwijsvernieuwing, die echter in essentie terug te brengen is tot een indeling van de bestaande vakken in 6 semesters. Inhoudelijk blijken er geen drastische ingrepen gebeurd te zijn...”

De opleiding verwijst hiervoor opnieuw naar bemerking 10, waar de inhoudelijke vernieuwing algemeen geschetst is en waar verwezen wordt naar de bijlagen 1 tot en met 3, die ook reeds met het ZER en het opvolgrapport ZER bezorgd werden, en vraagt om een herformulering van deze vaststelling.

Bemerking 31 (p. 24/94): De commissie blijft bij deze vaststelling. De tekst is het resultaat van vaststellingen en overwegingen van de commissie tijdens het proces van visatie.

32. Vaststelling en overweging van de commissie p. 9/29 §3 :

“Deze ontwikkeling heeft ertoe geleid dat er geen duidelijke samenhang te vinden is in het curriculum...”

De opleiding is niet akkoord met deze uitspraak en verwijst naar de volgende vermelding in het bachelorboek (p. 46) : **“In de huidige opleiding (Bachelor in de) Vroedkunde werden de leden van de Opleidingsstuurgroep elk aangesteld als ‘verantwoordelijke’ van een inhoudelijk belangrijk onderdeel binnen de opleiding : verloskunde, verpleegkunde,**

neonatologie, sociale vaardigheden, gezondheidspromotie, wetenschappelijke praktijkvoering, vaardigheidslab en varia.

Zij werkten en herwerken hun onderdeel inhoudelijk (pre-, per- en postnataal) uit gezien over de 6 semesters en, indien van toepassing, zowel op theoretisch als op praktisch vlak. Het is de bedoeling om per inhoudelijk onderdeel zo volledig mogelijk te zijn naar de invulling van het onderwijsprogramma toe en daarbij keuzes te maken over waar en wanneer een bepaald item het best past binnen het ganse curriculum. Alle aspecten die in de huidige beroepscontext bij een bepaald onderdeel horen moeten zo een plaats krijgen in het opleidingsprogramma.

Uitgangspunten daarbij waren de geformuleerde basiscompetenties, onderverdeeld in kennis, vaardigheden en attitude, uit *het Opleidingsprofiel van de VLOR (1998)*.

Die basiscompetenties uit het misschien momenteel wat verouderd document werden één voor één overlopen, naar de huidige beroepscontext vertaald en 'ondergebracht' bij een van de inhoudelijke onderdelen. M.a.w. elk geformuleerd item uit het vernoemde document werd besproken en geëvalueerd om het, al dan niet vertaald naar de huidige beroepscontext, een plaats te geven in het onderwijsprogramma.

Vandaag de dag vormt *het Domeinspecifiek referentiekader competenties professionele bachelor vroedkunde van de VLHORA (dd 02/05/05)* de leidraad.²³

Deze 'inhoudelijke onderdelen' binnen de opleiding werden ondergebracht in opleidingsonderdelen. Op deze manier werden 'leerlijnen' getekend die over de 6 semesters heen lopen, waarin de student stap voor stap de verschillende gedragsindicatoren tracht te bereiken, die op hun beurt als tussenstap fungeren in het groeien naar de deel- en kerncompetenties.

In bemerking 30 werd de opvolging ervan, zowel inhoudelijk als numeriek, reeds even aangehaald.

Algemeen kan gesteld worden dat over de 3 studie jaren (6 semesters) heen de verschillende opleidingsonderdelen Verloskunde, Neonatologie en Vroedkundige praktijkvoering aanvangen met de fysiologie van zwangerschap, bevalling en kraamperiode, overgaan naar de pathologie in het 2de jaar en naar de hoogrisico verloskunde in het 3de jaar, waarbij telkens verder gebouwd wordt op de reeds behaalde deelcompetenties.

In de verschillende opleidingsonderdelen Verpleegkunde uit de eerste 4 semesters wordt hiervoor mede een basis ontwikkeld als ondersteuning bij dit proces.

Wat de leerlijn Gezondheidspromotie betreft heeft de opleiding gekozen voor een geleidelijke ontwikkeling van deze competenties via een eerste inhoudelijke kennismaking van bij de start van de opleiding, over een ontwikkeling van de nodige didactische aspecten in voorbereiding op de transfer naar de praktische toepassingen, zowel binnen als buiten de opleiding. De studenten geven in het kader van de gezondheidspromotie van een vroedvrouw enerzijds lessen aan de studenten van het 1ste jaar en de eigen collega's in het 3de jaar, en anderzijds buitenschools aan bijvoorbeeld zwangere vrouwen, kraamvrouwen, leerlingen uit het kleuter, lager en secundair onderwijs.

Een analoge evolutie is van toepassing op de leerlijn Wetenschappelijke praktijkvoering, waarbij opnieuw van bij de start van de opleiding de studenten kennismaken met deze functie van een vroedvrouw. Verder tijdens de opleiding transfereren zij eveneens de theorie naar de praktijk bij de uitwerking van het beschrijvend onderzoek in het kader van hun eindwerk.

Ook de leerlijn Sociale vaardigheden wordt op analoge wijze opgebouwd doorheen het curriculum. De studiecontracten over de 3 jaren uit de studiegids (p. 19 – 21, p. 65 – 68, p. 103 – 106) leveren daar het bewijs van. Basiskennis wordt steeds verder aangevuld en

getransfereerd naar praktische toepassingen. In het oude curriculum kwam enkel een basis aan bod.

De opleiding verwijst voor dit aspect eveneens naar de bijlagen 4 tot en met 6, waarin de evaluaties van de studenten uit het 1ste, 2de en 3de jaar over het academiejaar 2004 – 2005 én de aanvullingen en verbeteracties op korte termijn van de Opleidingsraad beschreven staan.

De semesters 1 en 2 waren op dat moment reeds bijgestuurd op basis van vorige evaluaties en de studenten waren hierover tevreden (zie bijlage 4) : **“de opleiding zit goed gepland in elkaar”**. De semesters 3 en 4 werden voor de 1ste keer aangeboden en de bemerkingen werden aangewend om aanpassingen door te voeren naar het academiejaar 2005 – 2006 (zie bijlage 5).

Bemerking 32 (p. 24/94): Het aanstellen van verantwoordelijken biedt geen garantie dat een samenhangend curriculum aangeboden wordt. Volgens de beschrijving werkte iedere verantwoordelijke zijn inhoudelijk belangrijk onderdeel uit. Primordiaal is dat het geheel van de opleiding over alle opleidingsonderdelen en jaren heen voldoende bewaakt wordt. Anderzijds dient de door de verantwoordelijke uitgewerkte informatie door te stromen tot in de concrete onderwijsituaties, die door de verschillende lesgevers worden aangeboden. In tegenstelling tot het beweerde heeft de commissie tijdens de visietie vastgesteld dat leerlijnen ontbreken.

33. Vaststelling en overweging van de commissie p. 9/29 §5 :

“Het werken met competenties is een nieuw gegeven in de opleiding. De concretisering en vertaling van de beschreven competenties...De opleiding heeft nog niet voldoende werk gemaakt van een adequate en consequente concretisering van de algemene doinstellingen op opleidingsniveau...De studiecontracten bevatten geen correcte formulering van de doelstellingen vanuit het gedrag van studenten...Dit wordt echter wel gecompenseerd door de uitwerking van ...”

De opleiding verwijst hiervoor enerzijds naar bemerking 30 en anderzijds naar de vermelding in het bachelorboek rond de voor deze materie binnen de opleiding gebruikte terminologie (p. 44) : **“In Deel 1 van dit document werd vermeld dat er binnen het competentiegericht onderwijs verschillende definities en begrippen gehanteerd worden.**

Om voor alle betrokkenen uniformiteit en eenduidigheid in deze nieuwe en tevens moeilijke materie te bekomen zijn er in de opleiding (Bachelor in de) Vroedkunde daaromtrent enkele afspraken gemaakt, gebaseerd op de literatuur .

Het schema op de volgende bladzijde (p. 45) geeft een overzicht van de gebruikte terminologie en tracht daarbij eveneens een korte verduidelijking van de begrippen te geven.”

Ook de afspraken rond de inhoud van een studiecontract komen tegemoet aan dezelfde uniformiteit en eenduidigheid (p. 46) : **“De elementen van een studiecontract per opleidingsonderdeel :**

- de beginsituatie (instapcompetenties en volgtijdelijkheid : *in voorbereiding*)
- een opsomming van de doelstellingen (wat de docent(en) met het opleidingsonderdeel wil(len) bereiken)
- een korte beschrijving van de inhoud
- een weergave van de gebruikte werkvormen
- de verwachte gedragsindicatoren voor de studenten
- de gehanteerde evaluatiecriteria (met aanduiding van niveaus : *in voorbereiding*)

- de examinatienvorm
- eventuele opdrachten voor studenten
- de gebruikte en/of aanbevolen literatuur”.

Bemerking 33 (p. 26/94): Zie antwoord op bemerkingen 30 en 20.

34. Vaststelling en overweging van de commissie p. 9/29 §6 :

“Met uitzondering van het vaardigheidslab, dat ... bevatten geen documenten.”

De opleiding ziet bij deze vaststelling het verband niet met Facet 2.1. en is daarbij niet akkoord met de formulering *“...weinig vernieuwende elementen aanwezig in de opleiding”* en verwijst hiervoor naar de bemerkingen 31 en 32.

Bemerking 34 (p. 26/94): De commissie blijft bij haar vaststelling dat weinig onderwijsvernieuwend elementen aanwezig zijn. Zij heeft deze vaststelling gedaan vanuit haar onderwijskundige deskundigheid en in een vergelijkend perspectief.

35. Vaststelling en overweging van de commissie p. 9/29 §7 :

“In het zelfevaluatierapport wordt verwezen naar de invoering van de principes en de praktijk van evidence based midwifery. Bij inzage ... dat de gebruikte literatuur vaak niet wordt vermeld ...”

De opleiding verwijst hiervoor naar de studieguides, waar in elk studie-contract de gebruikte literatuur vermeld staat. De inhoud en het gebruik van dit document wordt jaarlijks bij het begin van het academiejaar door de opleidingscoördinator aan alle studenten van de opleiding uitgelegd.

Bemerking 35 (p. 26/94): “Evidence based” houdt in dat alle informatie die in de opleiding gebruikt wordt - ook deze in cursus- en studiemateriaal - wetenschappelijk onderbouwd en controleerbaar moet zijn. Dit bleek onvoldoende het geval voor een aantal cursussen, waar vaak literatuur ontbreekt. Bronverwijzingen in de teksten ontbreken nog meer.

36. Vaststelling en overweging van de commissie p. 9/29 §7 :

“Bij het opleidingsonderdeel Wetenschappelijke praktijkvoering wordt in de meeste doelstellingen enkel verpleegkunde vernoemd.”

De opleiding verwijst hiervoor naar de inleiding van deze onderwijs-activiteit : *“In de onderwijsactiviteit ‘Verpleegtheorieën’ komen verschillende modellen van verpleegkunde aan bod. Het woordgebruik lijkt expliciet naar verplegen te verwijzen. Dat kan reacties uitlokken die het nut van deze onderwijsactiviteit binnen de Opleiding Vroedkunde in vraag stellen.*

Binnen de Opleiding Vroedkunde worden immers heel wat begrippen en termen vanuit de Verpleegkunde vertaald naar Vroedkunde.

Voorbeelden :

- een verpleegkundige is een vroedkundige/vroedvrouw
- een patiënte is een cliënte, zwangere, parturiënte, ...
- organisatie van een verpleegafdeling is anders dan die van een kraamafdeling

Moeten we deze onderwijsactiviteit ook vertalen naar ‘Vroedtheorieën’ ?

Dat heeft mijns inziens geen enkele zin. De onderwijsactiviteit ‘Verpleegtheorieën’ lijkt dan wel te verwijzen naar de Verpleegkunde, inhoudelijk gezien gaat het over de verschillende manieren om mensen te benaderen, te begeleiden en te verzorgen, zowel binnen als buiten een ziekenhuis.

Het gevarieerde werkterrein van de vroedvrouw is daar een deel van, net zoals dat van een verpleegkundige.

Kortom, de onderwijsactiviteit 'Verpleegtheorieën' staat boven het onderscheid tussen een verpleegkundige en een vroedvrouw.

Het woord 'Verpleegkunde' in deze cursus dient dan ook gelezen en begrepen te worden als een verzamelnaam voor het werkterrein van de verpleegkundige én de vroedvrouw. Voor het woord 'patiënt' geldt hetzelfde principe...".

Bemerking 36 (p. 27/94): De commissie is van oordeel dat een loutere vertaling van begrippen en termen vanuit de Verpleegkunde naar Vroedkunde onvoldoende is. In een opleiding vroedkunde zou het logisch zijn binnen Wetenschappelijke praktijkvoering "Verpleegkundige modellen" volledig te vervangen door "Verloskundige modellen", waarbij uiteraard de volledige inhoud van het vak moet wijzigen.

37. Vaststelling en overweging van de commissie p. 10/29 §8 :

"Er blijkt geen proces van curriculumvernieuwing plaats gevonden, ... in een concreet stappenplan."

De opleiding verwijst in eerste instantie naar het, aan de hand van elkaar opvolgende documenten, beschreven proces van inhoudelijke curriculumherziening en -vernieuwing in bemerking 10.

Daarnaast wordt verwezen naar de inhoud van het bachelorboek, waarin het proces van onderwijskundige curriculumherziening en -vernieuwing beschreven wordt.

In de inleiding van dit document schetst de opleiding de aanleiding tot de opmaak ervan (p. 4) : "Naar aanleiding van het Structuurdecreet (dd 04/04/03) en de daarbij horende Aanbouw-, Aanvullings- en Vervolledigingsdecreten, waardoor het Vlaams Hoger Onderwijslandschap hertekend werd/wordt, ontstond in 2003 – 2004 binnen de opleiding (Bachelor in de) Vroedkunde de noodzaak om een basisdocument op te stellen als leidraad voor het ganse onderwijsvernieuwingproces : Bachelorboek Vroedkunde. Het was de bedoeling om in dit document de weg naar een competentiegericht curriculum binnen de eigen opleiding te schetsen, vertrekkend van een aantal algemene documenten en bestaande literatuur, m.a.w. om te beschrijven hoe er getracht wordt tegemoet te komen aan de verwachte onderwijsvernieuwing.

De eerste twee versies van het bachelorboek werden echter omwille van de talrijke onvolkomenheden enkel door de leden van de Opleidings-stuurgroep als werkdocument gebruikt.

Het Bachelorboek Vroedkunde 2005 – 2006 is een document voor *alle betrokken lesgevers*. Het biedt enerzijds enige algemene theoretische ondersteuning binnen de huidige onderwijscontext, het schetst anderzijds hoe er vanuit de Opleidingsstuurgroep getracht wordt de beschreven theorie te vertalen naar de opleiding.

Uiteraard beschrijft dit boek daarbij het volledige opleidingsprofiel met o.a. het overzicht van de opbouw en structuur van de ganse opleiding.

Het document zal regelmatig herzien moeten worden aangezien onderwijs, en zo ook een opleiding, geen statisch gegeven zijn. Telkens opnieuw zal getracht worden in te spelen op de meest recente tendensen en ontwikkelingen binnen het hoger onderwijs én de beroepspraktijk van de vroedvrouw."

Na de informatie over meer structurele aspecten binnen het huidige hoger onderwijs, wordt de algemene inleiding reeds meer geconcretiseerd (p. 12) : "In het Bachelorboek Vroedkunde wordt beschreven hoe er binnen de opleiding (Bachelor in de) Vroedkunde getracht

wordt zo optimaal mogelijk gestalte te geven aan de actuele onderwijsvernieuwing in het hoger onderwijs. De huidige “traditionele” opleiding Vroedkunde moet omgevormd worden tot een competentiegericht curriculum Bachelor in de Vroedkunde, dat studenten opleidt die voldoen aan de voortdurend veranderende en complexere kwaliteitseisen die de beroepspraktijk stelt (cfr. het document ‘Domeinspecifiek referentiekader Competenties professionele bachelor vroedkunde’ van de VLHORA). Een opleiding omvormen is een moeizaam proces. Er zijn meerdere betrokken partijen. Het vooruitzicht is echter veelbelovend. De ontstane discrepantie tussen het huidige onderwijs en de actuele beroepspraktijk zal verkleind worden.

“De beroepspraktijk vraagt immers om afgestudeerden die bekwaam zijn om zowel vakspecifieke kennis toe te passen, als om kennisgebieden te integreren, om praktijksituaties kritisch te evalueren op oude, bekende en op nieuwe verrassende kenmerken, om te reflecteren op situaties waarin aangeleerde routines tekortschieten en om nieuwe kennis en vaardigheden te ontwikkelen wanneer de situatie daartoe uitnodigt.”

Zoiets vraagt om iets anders dan een hoger onderwijs dat nog steeds primair georganiseerd is in traditionele vakkenstructuren, waarbij er weinig samenhang tussen de vakken onderling bestaat en waarbij het trainen van vaardigheden veelal los staat van de rest. Bovendien kan in zo’n situatie weinig rekening gehouden worden met het ingangsniveau van de individuele student.

Het hoger onderwijs is ook nog steeds voor het grootste deel ‘docent- of instellingsgericht’, zowel wat de inhoud, het proces als de beoordeling betreft. De beroepspraktijk vraagt echter meer zelfsturing.

Daarnaast veroudert kennis snel...

De opleiding staat dan ook voor een uitdaging om het vooropgestelde doel te bereiken. Aan de hand van geraadpleegde literatuur rond competentiegericht onderwijs wordt een stappenplan opgesteld als handleiding op de weg naar een zo optimaal mogelijk competentiegericht curriculum.

Een opleiding bestaat nu eenmaal niet op zich en een klakkeloos nastreven van een in de literatuur beschreven ideaalbeeld is niet realistisch, noch haalbaar.

Voor de ‘zelfevaluatie’ over de sterke en minder sterke aspecten van de opleiding in deze ontwikkeling, rekening houdend met aanwezige randvoorwaarden, wordt verwezen naar het Zelfevaluatierapport (ZER – december 2004) en het Opvolgrapport (februari 2006) in het kader van de visitatie van februari 2006.”

Verder in het document wordt beschreven dat in eerste instantie de kerngroep vroedvrouwen (Opleidingsstuurgroep) betrokken is bij dit proces (p. 46 – 47) : “In de huidige opleiding (Bachelor in de) Vroedkunde werden de leden van de Opleidingsstuurgroep elk aangesteld als ‘verantwoordelijke’ van een inhoudelijk belangrijk onderdeel binnen de opleiding : verloskunde, verpleegkunde, neonatologie, sociale vaardigheden, gezondheidspromotie, wetenschappelijke praktijkvoering, vaardigheidslab en varia.

...

Er werd reeds veel werk verricht en de grote lijnen werden uitgeschreven en uitgevoerd. Een permanente evaluatie en opvolging ervan én een accuraat inspelen op de actuele beroepspraktijk zijn noodzakelijk.

Aangezien de opleiding uit een vrij beperkt aantal lesgevers bestaat, is de kern (praktijk)lectoren voldoende ingelicht over de grote lijnen van het veranderingsproces.

De betrokkenheid van de gastprofessoren is momenteel nog zeer beperkt.

Momenteel blijft het belangrijk tijd te investeren in het opleiden van de leden van de Opleidingsstuurgroep in de huidige onderwijs-ontwikkelingen om bij het verder werken

aan het curriculum de in Deel 1 beschreven theorie te kunnen transfereren naar de eigen opleiding.

Het is immers belangrijk om naast de *zuiver inhoudelijke vernieuwing*, die sinds 2003 – 2004 ingevoerd werd, ook verder werk te maken van de *onderwijskundige vernieuwing*. Ook op dat vlak dient er een gezamenlijk beleid uitgestippeld en geïmplementeerd te worden.”

Als volgende stap in het proces wordt deze kerngroep uitgebreid en wordt er door de leden van de Opleidingsstuurgroep concreet samengewerkt met de bij een bepaald opleidingsonderdeel betrokken gastprofessoren, om tegemoet te komen aan de verdere integratie van onderwijsactiviteiten en –opleidingsonderdelen binnen de opleiding en het proces van toenemende zelfwerkzaamheid bij studenten.

Achteraan in het bachelorboek wordt bij wijze van besluit de stand van zaken voor 2005 – 2006 geschetst (p. 163) : “De opleiding is in volle ontwikkeling...”

Op enkele jaren tijd heeft de opleiding een hele evolutie doorgemaakt en het einde van de tunnel is nog niet in zicht.

Voor de betrokkenen wordt het er niet eenvoudiger op om een juist en volledig overzicht over het geheel te behouden, omdat er op allerlei vlakken wijzigingen zijn doorgevoerd. Ook de betrokkenen zelf waren geen ‘vaststaand’ gegeven. De laatste jaren is er, omwille van het wegvallen van enkele collega’s en door de stijging van het aantal studenten in de opleiding, geïnvesteerd in bijkomend personeel. Het vraagt echter tijd en energie om die investeringen te laten ‘renderen’. Het is immers niet evident om je plaats te vinden in een opleiding die zelf volop op zoek is naar haar eigen identiteit. Het waren voornamelijk de ‘ontwikkelingen’ binnen het hoger onderwijs, die momenteel op volle toeren draaien, de maatschappelijke tendensen én de veranderingen binnen de beroepspraktijk van de vroedvrouw die ertoe geleid hebben de kwaliteit van de opleiding in vraag te stellen en die bepaalde evoluties hebben doen ontstaan. Zo werd in de opleiding allereerst de huidige beroepspraktijk van de vroedvrouw stap voor stap geanalyseerd en besproken om voornamelijk inhoudelijk het curriculum te herwerken. Indien mogelijk werden bepaalde aspecten van competentiegericht onderwijs hierbij geïntegreerd.

Echter door een gebrek aan tijd is vooral de nadruk gelegd op de inhoudelijke herziening van de opleiding. Van dat proces lijkt het einde stilaan in zicht.

Op gebied van omvorming van de opleiding naar een competentiegericht curriculum is er nog een lange weg af te leggen.

Vooreerst verliep de aanvangsfase eerder moeizaam. Ondanks de grote bereidheid die er was bij de (praktijk)lectoren van de huidige Opleidingsstuurgroep, een bereidheid die vandaag nog steeds groot is, bleek enerzijds opnieuw de factor tijd een rol te spelen, maar was het vooral een gebrek aan kennis anderzijds dat het ganse proces afremde. Om die reden werd er tijd gezocht om bestaande literatuur over competentiegericht onderwijs grondig door te nemen, terwijl de inhoudelijke vernieuwing in de opleiding verder liep.

Het getuigt immers van weinig kwaliteit om een opleiding zo grondig te willen omvormen, omdat het verwacht wordt dat het gebeurt, zonder dat daarover voldoende kennis voorhanden is.

De kans op succes lijkt in dat geval uiterst klein.

Momenteel is de kennis samengebracht in dit document. Het wordt de basis van waaruit de opleiding, meerbepaald de Opleidingsstuurgroep, verdere stappen zal zetten in het ontwikkelingsproces van de opleiding.

Met een duidelijk stappenplan, dat regelmatig geëvalueerd en zo nodig herzien zal worden, en de nodige inzet van alle betrokkenen moet het mogelijk zijn het vooropgestelde doel, nl. *het omvormen van de huidige traditionele opleiding Vroedkunde tot een competentiegericht curriculum Bachelor in de Vroedkunde, te realiseren...*

Tot slot geeft het bachelorboek een stappenplan weer (p. 164 – 166) :

“De vraag uit Deel 1 van dit document, nl. ‘Hoe moet het nu verder?’, en de verschillende items die daarbij kort besproken werden, vormen de concrete leidraad voor de verdere stappen die binnen de opleiding (Bachelor in de) Vroedkunde gezet zullen worden.

Hoe moet het nu verder op gebied van competenties en het curriculum ?

Hoe moet het nu verder op gebied van competenties en flexibiliteit ?

Hoe moet het nu verder met de rol van de docenten ?

Hoe moet het nu verder met beoordeling en met selectie en studievoortgang ?

Hoe moet het nu verder op gebied van competenties en het curriculum ?

In Deel 1 werden de eigenschappen van een competentiegericht curriculum en de daarbij horende criteria beschreven. Ze zullen de concrete leidraad vormen om de opleiding verder om te vormen.

Eerst zal er een huidige stand van zaken opgemaakt worden, m.a.w. er zal geanalyseerd worden aan welke criteria de opleiding reeds voldoet en aan welke criteria (nog) niet. Van die laatste groep zal een prioriteitenlijst opgesteld moeten worden om op basis daarvan keuzes te maken naar realisaties toe.

Het is de bedoeling te komen tot een curriculum waarin de vooropgestelde kern- en deelcompetenties op een verantwoorde manier tot ontwikkeling gebracht worden.

De tussenstappen en niveaus in het ontwikkelingsproces van de student moeten duidelijk te onderscheiden zijn.

De link tussen de beschreven gedragsindicatoren en de deel- en kerncompetenties moet aantoonbaar zijn.

Hoe moet het nu verder op gebied van competenties en flexibiliteit ?

Het Flexibiliseringsdecreet is van kracht en heeft o.a. tot gevolg dat er afwijkingen van het modelstudietraject mogelijk zijn.

Momenteel zijn er meerdere studenten binnen de opleiding die afwijken van het modelstudietraject. Hun ‘geïndividualiseerd studietraject (GST)’ werd per student besproken en bepaald, rekening houdend met de eigen mogelijkheden en wensen...

Een grote opdracht ligt echter in de uitwerking van een uitgeschreven ‘volgtijdelijkheid’ over de zes semesters.

In voorbereiding op 2006 – 2007 zal er binnen de Opleidingsstuurgroep gewerkt worden aan een voorstel hieromtrent.

Hoe moet het nu verder met de rol van de docenten ?

Het is duidelijk dat in competentiegericht onderwijs de rol van een docent grondig wijzigt, waardoor de docent in een nieuwe en daardoor (nog) onzekere positie komt te staan.

Dat maakt het ganse ontwikkelingsproces, dat op zich al heel wat onzekerheid met zich mee brengt, er niet gemakkelijker op.

Het is dan ook belangrijk de nodige aandacht te schenken aan de kenmerken van de nieuwe rol van de docent, nl. de kenmerken van een assessor.

Het vraagt tijd en bijscholing om die rol goed te kunnen vervullen, om er een juiste invulling aan te geven, want dat impliceert de invoering van nieuwe werkvormen.

Er vonden voor de leden van de Opleidingsstuurgroep interne bijscholingen plaats over de inhoud van dit document, waaronder de wijzigende rol van de docent.

De studiecontracten per semester werden (in eerste versie) opgemaakt, aansluitend op de inhoudelijke vernieuwing van de opleiding.

Vervolgbijscholingen blijven echter noodzakelijk, zodat gezamenlijke standpunten ingenomen kunnen worden op het vlak van de rol van de docent, binnen de mogelijkheden van de opleiding.

Ook initiatieven op dit vlak voor gastprofessoren worden noodzakelijk.

Daarvoor moet tevens het assessmentbeleid uitgestippeld worden om de docent daarin een plaats te geven.

In dit document moet de theorie i.v.m. het toetsen in het hoger onderwijs nog verder uitgewerkt worden, waarna ook de nodige bijscholingen moeten volgen.

...

Hoe moet het nu verder met beoordeling en met selectie en studievoortgang?

Zoals hierboven vermeld, dient er eerst op basis van de literatuur een eigen assessmentbeleid uitgestippeld te worden.

Analoog aan de werkwijze in punt 3.2. zullen ook de kenmerken en vormen van assessment geanalyseerd worden binnen de eigen opleiding.

Daarbij zal er een gezamenlijk standpunt ingenomen moeten worden i.v.m. het ontwikkelen van een inhoudelijk beoordelingskader.

Naar aanleiding van het lage slaagpercentage in de opleiding tijdens de voorbije academiejaren is er gestart met een eerste en nog beperkte vorm van studieloopbaanbegeleiding (SLB), bestaande uit :

- een intakegesprek
- 4 SLB-gesprekken
- de opmaak van een portfolio.

Alle studenten van het 1ste jaar Bachelor in de Vroedkunde hebben een intakegesprek gehad gebaseerd op het vooropgestelde instapniveau (zie eerder in dit document).

Daarnaast werden de (praktijk)lectoren aangesteld als SLB-coach voor een bepaald aantal studenten. Zij voeren op vastgestelde momenten tijdens het academiejaar 4 SLB-gesprekken met de studenten.

De eerste afspraken rond het portfolio werden in het voorjaar 2005 concreet.

De nodige initiatieven rond de opmaak van een POP worden opgestart.

Het algemeen besluit vormt de afsluiter voor 2005 – 2006 (p. 167) : “Dit is de eerste versie van het Bachelorboek Vroedkunde, die bezorgd wordt aan alle betrokken lesgevers.

Het is een (werk)document dat telkens opnieuw mee zal evolueren overeenkomstig de vorderingen in het omvormingsproces van de traditionele opleiding Vroedkunde naar het competentiegerichte curriculum Bachelor in de Vroedkunde.

De huidige versie is een poging om gestalte te geven aan het geheel van veranderingen binnen het hoger onderwijs en de beroepspraktijk, en bijgevolg binnen de eigen opleiding.

Deel 1 vormt de basis van waaruit voor de opleiding een stappenplan kan groeien. Dat stappenplan krijgt concretere vormen...

De leden van de Opleidingsstuurgroep kregen meerdere bijscholingen over dit document, zodat er vervolgens gezamenlijke standpunten ingenomen kunnen worden en concrete stappen kunnen gezet worden op de weg naar een competentiegerichte opleiding.

Uiteraard wordt een opleiding niet enkel omgevormd door de leden van de Opleidingsstuurgroep. De inbreng van het 'werkveld' speelt hierbij ook een belangrijke rol. Daar werd door de opleiding nog (te) weinig aandacht aan besteed, hoewel het belang van het beroepsprofiel wel een rode draad vormt doorheen de opleiding en de link met de praktijk nooit veraf is.

Ook de andere betrokkenen, waaronder de gastprofessoren, zouden eveneens ingelicht moeten worden over de stand van zaken binnen de opleiding en de toekomstplannen. Het belang van het investeren van voldoende tijd en energie om te komen tot een goede samenwerking en een open communicatie in dit ganse proces kan hierbij niet voldoende benadrukt worden.

Heel veel tijd en energie werd reeds geïnvesteerd in de opmaak van dit Bachelorboek Vroedkunde. Het loont echter de moeite wanneer, aan de hand van dit document, in de nabije toekomst bevestigd kan worden dat de studenten van de opleiding Bachelor in de Vroedkunde opgeleid worden tot competente vroedvrouwen !"

Ondertussen wordt dit stappenplan in het huidige academiejaar verder opgevolgd en geconcretiseerd.

Gelet op de hierboven aangehaalde argumentatie vraagt de opleiding een herformulering van deze vaststelling.

Bemerking 37 (p. 27/94): Het is belangrijk de volledige zin te lezen: "Er blijkt geen proces van curriculumvernieuwing plaats gevonden, waarin de theoretische basis binnen het leectorenkorps van de opleiding omgezet werd in een concreet stappenplan." Het is de vaststelling in het tweede deel van de zin die hier belangrijk is voor de commissie.

"Het Bachelorboek 2005-2006 is een document voor alle betrokken lesgevers" maar de principes werden niet geïmplementeerd door alle betrokken lesgevers: "Momenteel blijft het belangrijk tijd te investeren in het opleiden van de leden van de Opleidingsstuurgroep in de huidige onderwijsontwikkelingen om bij het verder werken aan het curriculum de in Deel 1 beschreven theorie te kunnen transfereren naar de eigen opleiding. Het is immers belangrijk om naast de zuiver inhoudelijke vernieuwing, die sinds 2003 – 2004 ingevoerd werd, ook verder werk te maken van de onderwijskundige vernieuwing. Ook op dat vlak dient er een gezamenlijk beleid uitgestippeld en geïmplementeerd te worden." (Bachelorboek 2005-2006 p. 47)

Het Bachelorboek geeft aan dat nog diverse stappen dienen gezet te worden: "Dat stappenplan krijgt concretere vormen... De leden van de Opleidingsstuurgroep kregen meerdere bijscholingen over dit document, zodat er vervolgens gezamenlijke standpunten ingenomen kunnen worden en concrete stappen kunnen gezet worden op de weg naar een competentiegerichte opleiding." (Bachelorboek 2005-2006 p. 167)

Het komt de commissie voor dat de opleiding een betere keuze gemaakt had door eerst het volledige curriculum vast te leggen voor de drie jaren, het personeel op te leiden en bij te scholen, het curriculum te ontwikkelen vanaf het eerste jaar en dan pas stelselmatig over te gaan tot de implementatie van de onderwijsvernieuwing.

38. Vaststelling en overweging van de commissie p. 10/29 §9 :

"De commissie merkt op dat, ondanks de sterke aanwezigheid van de Nederlandse studenten, ... vrijwel geen rekening houdt met de latere tewerkstelling van deze Nederlandse studenten. "

De opleiding is niet akkoord met deze vaststelling en verwijst hiervoor enerzijds naar bemerking 15.

Daarnaast schenkt de opleiding doorheen het curriculum geregeld aandacht aan de latere tewerkstelling van de Nederlandse studenten :

- Er wordt de mogelijkheid geboden om tijdens de opleiding een deel van de stages in Nederland te presteren. Dit aandeel stijgt, met het oog op een eventuele latere tewerkstelling, naarmate de opleiding vordert (50% in het 1ste jaar, 66% in het 2de jaar en 75% in het 3de jaar).
- Tijdens de interactieve praktijklessen worden ook Nederlandse praktijkervaringen uitgewisseld. In het kader van het beroeps-profiel krijgen de Nederlandse studenten de opdracht om via onderzoekwerk een aantal aspecten uit het beroepsprofiel te vertalen naar de Nederlandse situatie.
- In de sessies methodische werkbegeleiding/supervisie is de inbreng van de Nederlandse studenten volwaardig aanwezig.
- In het opleidingsonderdeel Wetenschappelijke praktijkvoering 1 komt de KNOV aan bod.
- In het opleidingsonderdeel Vroedkundige praktijkvoering 4 komt risicoselectie uitgebreid aan bod, mede gebaseerd op het Nederlandse systeem.
- In het opleidingsonderdeel Beleidswetenschappen 1 van semester 5 komt de 1ste en de 2de lijnsverloskunde van Nederland aan bod via Nederlandse verloskundigen als gastlezers.
- Ook de uitwerking van het eindwerk kan volledig op de Nederlandse beroepssituatie toegepast worden.

Bemerking 38 (p. 33/94): Aanvullend op het antwoord bij bemerking 15, stelt de commissie duidelijke tekorten vast in de voorbereiding van de Nederlandse studenten op de sterk verschillende Nederlandse beroepssituatie, waar ondermeer groot belang gehecht wordt aan het functioneren als zelfstandig verloskundige, risicoselectie, niet-klinische verloskunde, ...

39. Aanbeveling ter verbetering p. 10/29 §1 :

"Het curriculum moet geënt worden op een concrete en intern geaccepteerde onderwijsvisie... om het proces en de procedures voor curriculumherziening en -vernieuwing uit te stippelen."

Zie bemerkingen 10 en 37.

Bemerking 39 (p. 34/94): zie antwoorden bij bemerkingen 10 en 37.

Bemerking 10 (p. 7/94): Het komt de commissie voor uit het 'Document opmerkingen vroedkunde HA' dat de opleidingsverantwoordelijken het begrip 'opleidingsvisie' niet goed begrijpen. Het hanteren van een beroepsprofiel betekent niet dat men over een visie beschikt of zegt niets over de gehanteerde visie. Het vertalen van het beroepsprofiel naar een opleidingsprofiel, een concreet onderwijsplan en de concrete onderwijssituaties vraagt wel degelijk een visie op het beroep.

"Uitgangspunten daarbij waren de geformuleerde basiscompetenties, onderverdeeld in kennis, vaardigheden en attitude, uit het Opleidingsprofiel van de VLOR (1998). Die basiscompetenties uit het misschien momenteel wat verouderd document werden één voor één overlopen, naar de huidige beroeps-context vertaald en 'ondergebracht' bij een van de inhoudelijke onderdelen. ('Document opmerkingen vroedkunde HA' p. 9). Men verwijst geregeld naar het 'Beroepsprofiel VLOR' en 'Opleidingsprofiel VLOR' (1998) als basisdocumenten, in tegenstelling tot het ZER waar deze vermelding niet één keer voorkomt. Daar de Federale Overheidsdienst (FOD) Volksgezondheid, Veiligheid Voedselketen en Leefmilieu en de Nationale raad voor de vroedvrouwen in 2002 een nieuw beroepsprofiel introduceerden en de opleiding hier ook terecht op steunt, lijkt het niet logisch dat men voortdurend verwijst naar een opleidingsprofiel van VLOR uit 1998, gebaseerd op een beroepsprofiel uit 1996. Dit is bovendien in legenspraak met "Zoals reeds werd vermeld wordt het opleidingsprofiel

opgemaakt vanuit het beroepsprofiel." (ZER p. 14). Het is een illustratie van het ontbreken van een eigen visie op vroedkunde.

Gelet op de bijgevoegde argumentatie en verduidelijking van de opleiding over de vaststellingen en aanbevelingen van de commissie, vraagt de opleiding voor Facet 2.1. een **VOLDOENDE** als beoordeling.

Gelet op de bijgevoegde argumentatie behoudt de commissie de beoordeling **ONVOLDOENDE**.

Bijlage D:

VLHORA
T.a.v. Dhr. Jos Welkenhuyzen,
Voorzitter Visitatiecommissie Vroedkunde
Via Mw. Lucia Van Hoof,
Secretaris Visitatiecommissie
Wolvengracht 38, 2e verdieping
B- 1000 BRUSSEL
België

Geachte heer Welkenhuyzen,

datum	Zoals u inmiddels weet, organiseert de NVAO een hoorzitting naar aanleiding van enkele
14 mei 2008	knelpunten met betrekking tot de zorgvuldigheid van de onderwijsvisitatie Vroedkunde
onderwerp	voorzover die de Bachelor in de Vroedkunde (professioneel gerichte bachelor) van de
Uitnodiging hoorzitting	Hogeschool Antwerpen betreft. Op deze hoorzitting worden (leden van) de
HA- Bachelor in de vroedkunde	visitatiecommissie, het evaluatieorgaan (VLHORA, als waarnemer) en de instelling
uw kenmerk	gehoord. Inmiddels is ook een hoorzittingcommissie samengesteld. De samenstelling van
	de commissie en de agenda van de zitting zijn opgenomen in bijlage 1.
ons kenmerk	
NVAO/20081301/SL	Hierbij nodigen wij uw commissie uit aanwezig te zijn op de hoorzitting die zal plaatsvinden
bijlagen	op 21 mei 2008 van 10.00 uur tot 12.30 uur (uiterlijk) te Antwerpen.
4	De hoorzittingcommissie verzoekt u aanwezig te zijn om 10.00 uur.
	Uw commissie bepaalt zelf haar delegatie. Desgewenst kunt u zich laten bijstaan, doch niet
	laten vertegenwoordigen, door een raadsman.

De zitting zal plaatsvinden in Dept. Ontwerpwetenschappen
Vergaderzaal 1^e verdieping
Mutsaardstraat 31 2000 Antwerpen

Ter voorbereiding op de zitting ontvangt u de volgende documenten:
- de aanvullende informatie bij/ reactie op het accreditatiedossier (bijlage bij de
accreditatieaanvraag d.d. 28 december 2007) van de Hogeschool Antwerpen;
- vragen van de NVAO aan de visitatiecommissie Vroedkunde (d.d. 25 maart 2008)
- de reactie daarop van de visitatiecommissie (bij brief van 18 april 2008 van de VLHORA).

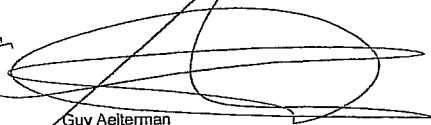
inlichtingen Parkstraat 28 | Postbus 85498 | 2508 CD Den Haag
Niek Pronk P.O. Box 85498 | 2508 CD The Hague | The Netherlands
+3170 312 23 49 T + 31 (0)70 312 2300 | F +31 (0)70 312 2301
n.pronk@nvaao.net info@nvaao.net | www.nvaao.net

nederlands- vlaamse accreditatie organisatie

nederlands-vlaamse accreditatie organisatie

pagina 2 van 2 Met eventuele vragen over de hoorzitting kunt u terecht bij Niek Pronk (+3170312 23 49;
n.pronk@nvao.net), beleidsmedewerker.

Met vriendelijke groet,

Guy Aelterman
(vicevoorzitter)

Hogeschool Antwerpen
Dhr. J. Peeters, algemeen directeur
Keizerstraat 15
2000 ANTWERPEN
België

Mijnheer de algemeen directeur,

datum 14 mei 2008
onderwerp Uitnodiging hoorzitting Bachelor in de vroedkunde van de Hogeschool Antwerpen
uw kenmerk

Zoals u inmiddels weet, organiseert de NVAO een hoorzitting naar aanleiding van enkele knelpunten met betrekking tot de zorgvuldigheid van de onderwijsvisiteatie Vroedkunde voorzover die de Bachelor in de vroedkunde (professioneel gerichte bachelor) van de Hogeschool Antwerpen betreft. Op deze hoorzitting worden (leden van) de visitatiecommissie, het evaluatieorgaan (VLHORA, als waarnemer) en uw instelling gehoord. Inmiddels is ook een hoorzittingcommissie samengesteld. De samenstelling van de commissie en de agenda van de zitting zijn opgenomen in bijlage 1.

ons kenmerk NVAO/ 20081304/SL
bijlagen 3

Hierbij nodigen wij uw instelling dan ook uit aanwezig te zijn op de hoorzitting die zal plaatsvinden op 21 mei 2008 van 10.00 uur tot 12.30 uur (uiterlijk) te Antwerpen. De hoorzittingcommissie verzoekt u aanwezig te zijn om 10.00 uur. Uw organisatie bepaalt zelf haar delegatie. Desgewenst kunt u zich laten bijstaan, doch niet laten vertegenwoordigen, door een raadsman. In ieder geval verneemt de hoorzittingcommissie graag van tevoren wie op de zitting aanwezig zal of zullen zijn.

De zitting zal plaatsvinden in Dept. Ontwerpwetenschappen
Vergaderzaal 1^e verdieping
Mutsaardstraat 31 2000 Antwerpen

Ter voorbereiding op de zitting ontvangt u de volgende documenten:
- vragen van de NVAO aan de visitatiecommissie (d.d. 25 maart 2008)
- de reactie daarop van de visitatiecommissie (bij brief van 18 april 2008 van de VLHORA).

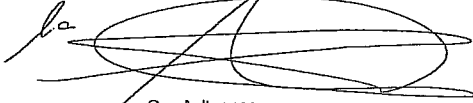
Inlichtingen Parkstraat 28 | Postbus 85498 | 2508 CD Den Haag
Niek Pronk P.O. Box 85498 | 2508 CD The Hague | The Netherlands
+3170 312 23 49 T + 31 (0)70 312 2300 | F +31 (0)70 312 2301
n.pronk@nvao.net info@nvao.net | www.nvao.net

nederlands- vlaamse accreditatie organisatie

nederlands- vlaamse accreditatie organisatie

pagina 2 van 2 Met eventuele vragen over de hoorzitting kunt u terecht bij Niek Pronk (+3170312 23 49; n.pronk@nvao.net), beleidsmedewerker.

Met vriendelijke groet,

Guy Aelterman
(vicevoorzitter)

cc. mevrouw A. Kint

VLHORA
Mevrouw Ann Verreth, secretaris-generaal
Ravensteingalerij 27 B3
B-1000 BRUSSEL
België

Geachte mevrouw Verreth,

datum 14 mei 2008
onderwerp Uitnodiging hoorzitting
Bachelors in de verpleegkunde Hogeschool Antwerpen
uw kenmerk

Zoals u inmiddels weet, organiseert de NVAO een hoorzitting naar aanleiding van enkele knelpunten met betrekking tot de zorgvuldigheid van de onderwijsvisiteatie Verpleegkunde voorzover die de Bachelor in de verpleegkunde (professioneel gerichte bachelor) van de Hogeschool Antwerpen betreft. Op deze hoorzitting worden (leden van) de visitatiecommissie, het evaluatieorgaan (VLHORA, als waarnemer) en de instelling gehoord. Inmiddels is ook een hoorzittingcommissie samengesteld. De samenstelling van de commissie en de agenda van de zitting zijn opgenomen in bijlage 1.

ons kenmerk NVAO/20081303/SL
bijlagen 4

Hierbij nodigen wij uw organisatie dan ook uit aanwezig te zijn op de hoorzitting die zal plaatsvinden op 21 mei 2008 van 13.30 uur tot 16.00 uur (uiterlijk) te Antwerpen. De hoorzittingcommissie verzoekt u aanwezig te zijn om 13.30 uur.
Uw organisatie bepaalt zelf haar delegatie. Desgewenst kunt u zich laten bijstaan, doch niet laten vertegenwoordigen, door een raadsman. In ieder geval verneemt de hoorzittingcommissie graag van tevoren wie op de zitting aanwezig zal of zullen zijn.

De zitting zal plaatsvinden in Dept. Ontwerpwetenschappen
Vergaderzaal 1° verdieping
Mutsaardstraat 31, 2000 Antwerpen

Ter voorbereiding op de zitting ontvangt u de volgende documenten:
- de aanvullende informatie bij/ reactie op het accreditatiedossier (bijlage bij de accreditatieaanvraag d.d. 28 december 2007) van de Hogeschool Antwerpen;
- vragen van de NVAO aan de visitatiecommissie (d.d. 25 maart 2008);
- de reactie daarop van de visitatiecommissie (bij brief van 14 april 2008 van de VLHORA).

Met eventuele vragen over de hoorzitting kunt u terecht bij Niek Pronk (+3170312 23 49; n.pronk@nvaio.net), beleidsmedewerker.

Met vriendelijke groet,

Guy Aelterman
(vicevoorzitter)

cc de heer Jan Geens

inlichtingen Parkstraat 28 | Postbus 65496 | 2508 CD Den Haag
Niek Pronk P.O. Box 85498 | 2508 CD The Hague | The Netherlands
+3170 312 23 49 T +31 (0)70 312 2300 | F +31 (0)70 312 2301
n.pronk@nvaio.net info@nvaio.net | www.nvaio.net

Bijlage 1

Notitie Hoorzitting Vroedkunde (# 2152) 21 mei 2008

1. Samenstelling hoorzittingscommissie Vroedkunde Hogeschool Antwerpen

datum
mei 2008
onderwerp
Hoorzitting-HA
21 mei 2008

1. Guy Aelterman, vicevoorzitter NVAO (commissievoorzitter);
2. Leendert J. Klaassen, lid Dagelijks Bestuur NVAO (commissielid);
3. Guido Langouche, lid Dagelijks Bestuur NVAO (commissielid);

De heer Niek Pronk (behandelend beleidsmedewerker) en mevrouw Brenda Mortier (FCConsulting, secretaris) nemen eveneens deel aan de hoorzitting.

2. Datum en locatie

Datum
woensdag 21 mei 2008

Richttijd
– 10.00 uur – 12.30 uur
Locatie: Hogeschool Antwerpen
Dept. Ontwerpwetenschappen
Vergaderzaal 1* verdieping
Mutsaardstraat 31 2000 Antwerpen

3. Agenda

- 1 Welkom en Introductie
- 2 Toelichting door NVAO
- 3 Reactie visitatiecommissie
- 4 Reactie instelling
- 5 Reactie VLHORA (indien van toepassing)
- 6 Reactie NVAO (discussie)
- 7 Verdere procedure

Inlichtingen Parkstraat 28 | Postbus 85498 | 2508 CD Den Haag
Niek Pronk P.O. Box 85498 | 2508 CD The Hague | The Netherlands
+3170-312 23 49 T +31 (0)70 312 2300 | F +31 (0)70 312 2301
n.pronk@nvao.net info@nvao.net | www.nvao.net

Bijlage E:

NEDERLANDS-VLAAMSE ACCREDITATIEORGANISATIE VERSLAG HOORZITTING	
OPLEIDING	Bachelor Vroedkunde (# 2652)
INSTELLING	Hogeschool Antwerpen
HOORZITTING	21 mei 2008 – 10.00 u. Hogeschool Antwerpen Mutsaardstraat 31 Vergaderzaal 1 ^{ste} verdieping 2000 Antwerpen
AANWEZIGEN	<i>Hoorzittingcommissie</i>
<i>per delegatie in alfabetische volgorde</i>	Aelterman, G. – voorzitter
	Klaassen, L.
	Langouche, G.
	<i>Ondersteuning Hoorzittingcommissie</i>
	Mortier, B. – secretaris
	Pronk, N. – beleidsmedewerker
	<i>Visitatiecommissie</i>
	Aelterman, A.
	Bastiaens, R.
	De Reu, P.
	Vanweert, I.
	Welkenhuyzen, J.
<i>Vlaamse Hogescholenraad</i>	
Van Hoof, L.	
Verreth, A.	
<i>Hogeschool Antwerpen</i>	
Goormans, K.	
Hapers, I.	
Kint, A.	
Laenen, B.	
Peeters, J.	
Sleeckx, R.	

A. INLEIDING DOOR DE VOORZITTER VAN DE HOORZITTINGCOMMISSIE

A.1. Voorstelling hoorzittingcommissie

De hoorzittingcommissie is samengesteld uit drie leden van het Dagelijks Bestuur, de heren Guy Aelterman, Leendert Klaassen en Guido Langouche, die aan het NVAO-bestuur een advies zullen uitbrengen omtrent het verdere vervolg van voorliggend accreditatiedossier.

De hoorzittingcommissie wordt bijgestaan door mevrouw Brenda Mortier, secretaris van de commissie, en de heer Niek Pronk, beleidsmedewerker bij de NVAO.

A.2. Aanleiding tot de hoorzitting en vervolg

De NVAO dient (conform de regelgeving) voor een accreditatiebesluit, die een eigenstandig oordeel weergeeft aangaande de kwaliteit van de opleiding waarvoor de accreditatie is aangevraagd, te steunen op het voor die opleiding opgestelde visitatierapport.

Om deze taakstelling te volbrengen is het noodzakelijk dat de NVAO het visitatierapport aan een kritische lezing onderwerpt. Indien de NVAO bij dergelijke kritische lezing vaststelt dat het visitatierapport op één of meerdere punten niet geheel duidelijk is in zijn formuleringen en onderbouwingen, of dat één en ander vragen tot toelichting oproept – bijvoorbeeld doordat de instelling aan de accreditatieaanvraag een bijkomend document heeft toegevoegd, met een reactie op het visitatierapport (zoals in casu) – dan wordt door de NVAO een hoorzitting georganiseerd.

Een dergelijke hoorzitting kan uit twee stappen bestaan :

- een schriftelijk gedeelte, waarbij aan de visitatiecommissie een aantal vragen tot verduidelijking worden voorgelegd met het verzoek om binnen een bepaalde termijn schriftelijk te antwoorden ;
- een mondeling gedeelte, waarbij :
  - o de commissie toelichting kan verschaffen bij het visitatieproces en meer in het bijzonder ten aanzien van haar schriftelijke antwoorden ;
  - o de betrokken instelling haar zienswijze kan kenbaar maken en kan reageren op de (schriftelijke en mondelinge) bevindingen, geuit door de visitatiecommissie.

De hoorzittingprocedure kan vervolgens leiden tot :

- de verderzetting van de accreditatieprocedure, zonder bijkomende visitatiehandelingen ;
- een beperkte, aanvullende visitatie, uitgevoerd door dezelfde of een andere visitatiecommissie ;

- de afwijzing van het visitatierapport, gevolgd door een volledig nieuwe visitatie.

Per brief dd. 14 mei 2008 zijn de visitatiecommissie en de Hogeschool Antwerpen uitgenodigd om (in aanwezigheid van de Vlaamse Hogescholenraad) te worden gehoord in het kader van de visitatie Vroedkunde. Alle relevante stukken werden aan deze uitnodigingsbrief toegevoegd. Geen van de partijen :

- heeft afgezien van het recht om gehoord te worden ;
- heeft verzocht om afzonderlijk te worden gehoord.

De voorzitter van de hoorzittingcommissie nodigt eerst de visitatiecommissie uit om een toelichting te geven bij de door haar verstrekte antwoorden in haar nota dd. 18 april 2008. Vervolgens kan de instelling reageren en haar eigen bevindingen omtrent de visitatie verwoorden.

B. TOELICHTING DOOR DE VISITATIECOMMISSIE

De visitatiecommissie zag zich vooreerst geconfronteerd met een gebrekkig zelfevaluatie rapport (ZER).

Om toch tot een totaalbeeld van de opleiding te kunnen komen, heeft de visitatiecommissie een zorgvuldige afweging tot stand gebracht op basis van alle aangeleverde schriftelijke documenten (het ZER, bachelorboek, ZER-opvolgrapport, ...) en elke informatie die mondeling tijdens de visitatiegesprekken is verstrekt. Een dergelijke afweging van positieve en minder positieve bevindingen moet de commissie toelaten na te gaan of er globaal voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn binnen de opleiding. Dit is geen gemakkelijke opdracht. De visitatie is immers een momentopname. De commissie heeft daarom niet alleen de eigenlijke vaststellingen ten tijde van de visitatie in rekening gebracht maar tevens :

- gekeken welke evoluties in het verleden hebben plaatsgevonden ;
- nagegaan welke toekomstige vooruitzichten de opleiding kon bieden.

Onderwerp 1

Voor wat betreft het onderwerp 1 is de visitatiecommissie van oordeel dat een aantal negatieve punten onder de aandacht moesten worden gebracht (in concreto gaat het om de afwezigheid van bepaalde competenties), maar is het globale eindoordeel dan toch positief geformuleerd omwille van een aantal goede ontwikkelingen die de commissie heeft kunnen opmerken. Één en ander had na de einddeliberatie misschien duidelijker in het rapport moeten worden neergeschreven.

Onderwerp 2

Met betrekking tot de oordelen onder het facet 2.1. had de instelling al opmerkingen geformuleerd bij het ontwerp van visitatierapport met het verzoek om toch te komen tot een oordeel "voldoende". Evenwel bleef de visitatiecommissie omwille van onderstaande redenen bij het initiële oordeel "onvoldoende" :

- er was inderdaad wel al sprake van onderwijsvernieuwing, maar deze verliep volgens de commissie nog te chaotisch :
  - o niet alle competenties waren bepaald,
  - o de leerdoelen moesten nog worden ontwikkeld,
  - o het bachelorboek is een goed instrument, maar er werd binnen de opleiding niet naar geleefd, het werd niet geïmplementeerd ;
- er is nog te weinig aandacht voor het bijbrengen van competenties :
  - o het curriculum is te theoretisch,
  - o in grote mate wordt vastgehouden aan het vroegere vakkencurriculum – zo wordt bvb. Verloskunde II voorgesteld als één opleidingsonderdeel, nl. een samenvoeging van wat vroeger over drie verschillende vakken werd gegeven ; evenwel bestond het opleidingsonderdeel nog steeds uit drie aparte cursussen, examens e.d. ;
- er zijn wel doelstellingen geformuleerd, maar op een weinig volwaardige manier :
  - o niet steeds onderbouwd, er is nog een stuk improvisatie,
  - o het beroepsprofiel is onvoldoende geconcretiseerd (nochtans dateert de scheiding tussen de Verpleegkunde en de Vroedkunde al van 1996, waarmee tevens kan worden gesteld dat de hervormingsfase waarin de opleiding ten tijde van de visitatie verkeerde niet enkel en alleen is ingegeven door de invoering van de nieuwe bachelor/master-structuur in het hoger onderwijs, maar eveneens doordat de Hogeschool Antwerpen redelijk laat is gestart met de hervorming tot een eigenstandige Vroedkundeopleiding ;
- het ZER-opvolgrapport en het vernieuwde bachelorboek konden naar de mening van de visitatiecommissie onvoldoende vernieuwing en verbetering aantonen om te besluiten dat er voldoende positieve vooruitgang werd of zou worden geboekt.

Het "onvoldoende" oordeel voor het facet 2.6. is als volgt gemotiveerd :

- er is wel sprake van nood aan verschillende werkvormen, maar dit wordt in de praktijk niet gerealiseerd ;
- in het ZER en het bachelorboek is het concept "competentiegericht leren" uitgewerkt, maar er is nog een vertaalslag nodig ;
- sommige leermiddelen zijn van een bedenkelijke kwaliteit (de studenten klagen hier ook over), bvb. :

- o cursussen die enkel bestaan uit hand-outs van powerpointpresentaties,
- o de afwezigheid van literatuurlijsten.

Onderwerp 6

De beschikbaarheid van data inzake onderwijsrendement is problematisch gebleken voor gans Vlaanderen voor wat betreft de Vroedkundeopleidingen. Een belangrijke afweging was hier dat in Vlaanderen geen traditie bestond met betrekking tot onderwijsrendement. De commissie heeft geoordeeld dat de opleidingen hierop niet konden worden afgerekend.

Het facet "Gerealiseerd niveau" is als "onvoldoende" beoordeeld. Er bestaat een globale tevredenheid onder de afgestudeerde studenten. Evenwel zijn er nog problemen voor wat betreft de internationale dimensie, die binnen de opleiding weinig aanwezig is. Het behouden negatieve facet 6.1. moet een sterk signaal vormen naar de opleiding toe.

Ook het werkveld is niet ontevreden over de afgestudeerden, maar het werkveld levert hier ook zelf een gunstige bijdrage, zodat op dat punt zeker niet zondermeer kan worden gesteld dat deze specifieke verdienste precies naar de opleiding uitgaat, integendeel.

Voor het totale onderwerp 6 heeft de commissie de opleiding het voordeel van de twijfel gegeven omwille van :

- de afwezigheid van een traditie inzake het in kaart brengen van het onderwijsrendement – dit is een vaststelling die voor gans Vlaanderen geldt ;
- er is geen negatieve reactie in het werkveld ;
- het werkveld zelf heeft ook een positieve invloed op de opleiding.

C. TOELICHTING DOOR / REACTIE VAN DE HOGESCHOOL ANTWERPEN

Met het aanvullend document, dat de Hogeschool Antwerpen heeft toegevoegd aan de accreditatieaanvraag voor de bacheloropleiding Vroedkunde, en met deze hoorzitting is het geenszins de bedoeling van de instelling om een "advocatenslag" te voeren. De Hogeschool Antwerpen maakt wel dankbaar gebruik van de mogelijkheid om haar visie ten aanzien van het visitatierapport kenbaar te maken.

De reactie van de instelling berust op volgende punten :

- De instelling heeft het onaangename gevoel niet rechtvaardig beoordeeld te zijn geweest in het licht van het veranderingsproces, dat tijdens de visitatie in volle ontwikkeling was. Ieder proces van verandering stuit op weerstand en vraagt dus voldoende tijd opdat de hervorming volkomen doorgevoerd en zichtbaar zou zijn. De visitatie is louter een momentopname. Op dit moment staat de opleiding al veel verder.
- De integratie van voorgenomen veranderingen is een belangrijk aspect. Deze integratie start bij de top van de opleiding ; voor de basis, nl. de studenten, is één en ander pas in de laatste fase merkbaar en voelbaar.
- Ondanks een aantal fundamentele, bijkomende gegevens die de opleiding ter beschikking heeft gesteld van de visitatiecommissie, is de commissie op een aantal punten bij haar basisidee gebleven.
- Enerzijds stelt de commissie dat de Hogeschool Antwerpen volgens het werkveld degelijke vroedvrouwen aflevert ; tegelijk meent de commissie dat zulks onvoldoende kan worden bewezen en aangetoond met cijfers. Beide oordelen in hoofde van de commissie gaan moeilijk samen.
- De commissie heeft gesteld op onderwerp 6 "het voordeel van de twijfel te hebben gegeven" aan de opleiding. Niet duidelijk is waarom deze benadering niet consequent kon worden doorgetrokken over de volle lijn.
- De visitatiecommissie heeft meerdere opleidingen beoordeeld. De Hogeschool Antwerpen heeft niet alle opleidingsrapporten vergeleken. Het is mogelijk dat de Hogeschool Antwerpen "een trage starter is", maar daarom is de opleiding Vroedkunde as such nog niet slechter dan andere vroedkundeopleidingen. Toch meent de instelling dat zij op dat punt is afgerekend.

D. WEDERWOORD BEIDE PARTIJEN

D.1. Wat betreft het tijdstip van de visitatie

De visitatiecommissie heeft tien vroedkundeopleidingen beoordeeld. Dat de Hogeschool Antwerpen niet vlug genoeg is gestart met de hervormingen is de keuze geweest van de instelling zelf. De visitatietrajecten waren trouwens al bekend in 1999. De instelling/opleiding wist dus geruime tijd op voorhand dat er in 2004 een ZER moest worden opgesteld.

Wat betreft de visitatie diende de commissie haar werkzaamheden te verrichten met de middelen die beschikbaar waren op dat moment. Zoals gesteld heeft de commissie, voor alle opleidingen gelijk, ook proberen verder te kijken naar de voorgenomen en mogelijke ontwikkelingen naar de toekomst toe. Voor deze opleiding waren onvoldoende positieve indicieën aanwezig om tot een "voldoende" oordeel te kunnen komen.

D.2. Wat betreft de afwezigheid van een waarheidscheck

De Hogeschool stelt dat zij in andere visitatiedossiers, waarin bepaalde facetten/onderwerpen als "onvoldoende" zijn beoordeeld, al meermaals is geconfronteerd met een waarheidscheck. Zij vraagt zich af waarom de visitatiecommissie Vroedkunde hier geen waarheidscheck heeft uitgevoerd?

De VLHORA verduidelijkt dat de visitatiecommissies autonoom beslissen om al dan niet een waarheidscheck door te voeren. De commissie stelt hier geen gebruik van te hebben gemaakt, precies om dat de Hogeschool Antwerpen als laatste instelling is gevisiteerd. Zij had (ten opzichte van de eerst gevisiteerde opleiding) al bijna één jaar meer de tijd om te kunnen werken aan de hervormingen.

De instelling stelt daar tegenover dat de visitatiecommissie zodoende al met een bepaalde bagage de bacheloropleiding Vroedkunde van de Hogeschool Antwerpen heeft bekeken en benaderd.

D.3. Wat betreft het gevoel van de opleiding dat geen objectief en rechtvaardig oordeel is geformuleerd door de visitatiecommissie

De visitatiecommissie vraagt of de instelling dit gevoel beter kan duiden.

De instelling stelt dat het blijft bij "een gevoel" : de visitatiecommissie is volgens haar zodanig vastgepind op een bepaalde visie, dat zij daar niet van wilde afstappen, wat de opleiding ook mocht voorleggen of inbrengen. Het gevoel berust niet op exacte feiten.

E. SLOTWOORD DOOR DE VOORZITTER VAN DE HOORZITTINGCOMMISSIE

Van de hoorzitting wordt een verslag opgemaakt. Het ontwerpverslag wordt aan de partijen toegestuurd, die zodoende in de gelegenheid worden gesteld om hun eventuele opmerkingen kenbaar te maken.

Nadat het verslag definitief is vastgesteld, zal de NVAO een beslissing nemen aangaande het vervolg van de accreditatieprocedure binnen een termijn van twee weken.

Hogeschool Antwerpen
Dhr. J. Peeters, algemeen directeur
Keizerstraat 15
2000 ANTWERPEN
België

Mijnheer de algemeen directeur,

datum 17 november 2008
onderwerp Definitieve accreditatierapporten
uw kenmerk JP/ak/20071210/2
ons kenmerk NVAO/20083191/SL
bijlagen Definitieve accreditatierapporten (2)

Hierbij ontvangt u de definitieve accreditatierapporten met negatieve accreditatiebesluiten van uw aanvragen voor de volgende opleidingen van uw instelling:

- Bachelor in de verpleegkunde (professioneel gerichte bachelor) (# 2651);
- Bachelor in de vroedkunde (professioneel gerichte bachelor) (# 2652).

De accreditatierapporten werden eveneens toegestuurd aan de minister van Werk, Onderwijs en Vorming.

Iedere belanghebbende kan bij de Vlaamse regering een georganiseerd beroep instellen tegen een beslissing van het Accreditatieorgaan waarbij aan een opleiding de accreditatie wordt onthouden. Het beroep wordt ingesteld binnen een termijn van 30 kalenderdagen. Dit beroep wordt aangetekend bezorgd aan de minister bevoegd voor hoger onderwijs.

Indien het accreditatiebesluit over een opleiding negatief is, kan het instellingsbestuur een aanvraag om een tijdelijke erkenning indienen bij de Vlaamse regering. De aanvraag wordt ingediend binnen een termijn van 30 kalenderdagen, die ingaat de dag na bekendmaking van het accreditatiebesluit aan het instellingsbestuur. Bij de aanvraag is een gedetailleerd verbeteringsplan gevoegd waarin het instellingsbestuur op een toetsbare wijze aangeeft hoe het voornemens is de kwaliteit en het niveau te verbeteren.

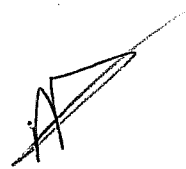
Hiermee beschouwen wij uw aanvragen als volledig afgehandeld.

Met hoogachting,

Guy Aelterman
(vicevoorzitter)

Aan de heer Frank Vandenbroucke
Vice-minister-president van de Vlaamse
Regering en Vlaams Minister van Werk,
Onderwijs en Vorming
Koning Albert II-laan 15
B - 1210 BRUSSEL

Mijnheer de minister,

datum 17 november 2008
onderwerp Definitieve accreditatierapporten
uw kenmerk --
ons kenmerk NVAO/ 20083197/SL
bijlagen 2

Hierbij ontvangt u de definitief vastgestelde accreditatierapporten met een negatief eindoordeel van de aanvragen van de Hogeschool Antwerpen voor de volgende opleidingen:

- Bachelor in de verpleegkunde (professioneel gerichte bachelor) (# 2651);
- Bachelor in de vroedkunde (professioneel gerichte bachelor) (# 2652).

-- Hoogachtend,

Guy Aelterman
(vicevoorzitter)

